

Naar meer gezinsvriendelijke woonwijken

Vijf jaar studentenonderzoek naar de gezinsvriendelijkheid van
woonwijken

Dirk Luyten¹
25 juni 2013

¹ Dirk Luyten is gastdocent aan de opleiding gezinswetenschappen van de HUBrussel en verbonden aan het Kenniscentrum Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen. Hij is doctor in de sociale wetenschappen en master in de stedenbouw en de ruimtelijke planning. Hij werkt als zelfstandig beleidsadviseur voor lokale besturen (www.studiobeleid.be).

Inhoud

1	INLEIDING	3
2	OUDERS AAN HET WOORD	4
2.1	HET ALGEMEEN OPZET	4
2.2	HET SELECTEREN VAN GEMEENTEN, WIJKEN EN RESPONDENTEN	5
2.3	VRAGENLIJST	7
2.4	HET VERWERKEN VAN DE RESULTATEN EN HET RAPPORTEREN	8
3	WAT IS VOOR OUDERS GEZINSVRIENDELIJKHEID?	9
3.1	ALGEMEEN OVERZICHT	9
3.2	WAT IS BELANGRIJK VOOR DE OUDERS?	9
3.3	WAT IS HET BELANGRIJKSTE VOOR OUDERS? TOP 3.....	12
3.4	LEEFTIJD VAN DE KINDEREN.....	13
3.5	ENKELE BESLUITEN	14
4	EVALUATIE VAN DE WOONWIJK NAAR GEZINSVRIENDELIJKHEID	17
5	WERKSHEMA GEZINSVRIENDELIJK WONEN	22
5.1	SLEUTELKWESTIES VAN GEZINSVRIENDELIJK WONEN	22
5.2	WONING	23
5.3	WOONOMGEVING	24
5.4	VOORZIENINGEN.....	27
5.5	SOCIAAL LEVEN.....	28
6	OVER GEZINSVRIENDELIJKHEID	30
7	BIJLAGEN	32
7.1	TABELLEN	32
7.1.1	<i>Concepten van gezinsvriendelijkheid.....</i>	<i>32</i>
7.1.2	<i>Wat is voor ouders belangrijk voor een gezinsvriendelijk wijk?</i>	<i>38</i>
7.1.3	<i>Evaluatie van de wijken naar gezinsvriendelijkheid</i>	<i>43</i>
7.2	VRAGENLIJST GEZINSVRIENDELIJKE WOONWIJKEN HIG12-13.....	48
7.3	BIBLIOGRAFIE	55
7.4	OVERZICHT TABELLEN EN FIGUREN.....	57
7.4.1	<i>Overzicht tabellen</i>	<i>57</i>
7.4.2	<i>Overzicht figuren.....</i>	<i>57</i>

1 INLEIDING

Gezinnen zijn binnen de lokale besturen in opmars. (Luyten, 2008)

Vele lokale besturen willen hun gemeente aantrekkelijk maken voor gezinnen. Vooral steden die de jonge gezinnen zien verhuizen naar de 'groene' rand zijn hiervoor gevoelig. Zo krijgen we op het gemeentelijk niveau een opleving van een demografisch gezinsbeleid dat vooral gericht is op het behouden of aantrekken van jonge gezinnen met kinderen. Lokale besturen zetten daarbij niet alleen in op sociale programma's van diensten als kinderopvang, speelpleinen en financiële tussenkomsten maar nemen ook maatregelen die betrekking hebben op wonen, woonomgeving, inrichten van de publieke ruimte, mobiliteit, verkeersveiligheid, ... Meer en meer pleinen, straten en groen worden kindvriendelijk ingericht, het stedenfonds heeft de YUPP's (Young Urban Professional Parents) ontdekt en komt ondermeer tussen in de bouw van woningen voor jonge gezinnen (Lauwers, 2012). Antwerpen, Brugge en Gent en andere steden ontwikkelen speelweefsels doorheen de stad. Op lokaal niveau is er een toenemende aandacht voor nieuwe vormen van samenhuizen. In Vlaanderen zijn er ondertussen al heel wat gemeenten die zich graag kindvriendelijk of jeugdvriendelijk noemen. Antwerpen was een fiere Europese Jongeren hoofdstad 2011.

Als men een straat, een plein, een wijk, of een gemeente gezinsvriendelijk wil inrichten dan moet men zich natuurlijk over de inhoud van het begrip gezinsvriendelijk buigen. Want waarover hebben we het dan?

Men kan het eens aan de ouders zelf vragen.

In Nederland heeft men ervaring met dergelijk onderzoek. (Pool, 2006) In Rotterdam werden ouders uit drie wijken aan het woord gelaten over de gezinsvriendelijkheid van hun wijk. In dit onderzoek kwamen thema's aan bod zoals: contacten met andere buurtbewoners, activiteiten/voorzieningen voor kinderen en jongeren, vervoersmogelijkheden, veiligheid, voorzieningen voor ouders en kinderen (bv. scholen en kinderopvang), contacten met andere gezinnen.

De vijf voorbije jaren hebben we in het kader van de projectwerking in het tweede jaar Bachelor in de Gezinswetenschappen het onderzoek aangepast aan de Vlaamse situatie en een paar honderd ouders bevraagd naar de gezinsvriendelijkheid van hun woonwijk.²

Uit de bevraging blijkt dat de ouders een eigen kijk hebben op gezinsvriendelijkheid. In dit rapport stellen we de resultaten van deze vijf jaar studentenonderzoek naar de gezinsvriendelijkheid van woonwijken voor (hoofdstuk 1-4).

Om beleidsvoerders en ontwerpers te ondersteunen die tegemoet willen komen aan de behoeften van de hedendaagse gezinnen hebben we de voorbije jaren ook een werkschema Gezinsvriendelijk Wonen uitgewerkt. Het kan inspiratie bieden bij de gezinsvriendelijke (her)inrichting van woonwijken. Het werkschema bestaat uit vier dimensies: woningen, woonomgeving, voorzieningen en sociaal leven. Elke dimensie bevat een aantal aspecten die beleidsvoerders en ontwerpers voor uitdagingen stellen. We noemen ze de sleutelkwesies van gezinsvriendelijk wonen. (hoofdstuk 5)

We ronden af met enkele beschouwingen over gezinsvriendelijkheid en design for all. (hoofdstuk 6)

² De resultaten van de vijf onderzoeksjaren benoemen we hier als: HIG 2008-09, HIG 2009-10, HIG 2010-11, HIG 2011-12, HIG 2012-13.

2 OUDERS AAN HET WOORD

2.1 Het algemeen opzet

De voorbije vijf jaar hebben we in het kader van de projectwerking in het tweede jaar Bachelor in de Gezinswetenschappen aan de HUBrussel onderzoek opgezet naar de gezinsvriendelijkheid van woonwijken.³

Uitgangspunt was een onderzoeksrapport uit Nederland. In Rotterdam merkte men dat wanneer de socio-economische positie van gezinnen verbetert, zij soms de stad de rug toekeren. De stad Rotterdam wilde tijdens de collegeperiode 2006-2010 daarom van gezinsvriendelijkheid één van de prioriteiten maken. Rotterdam vroeg de voormalige NGR (Nederlandse Gezinsraad) een project uit te voeren waarin ouders aan het woord worden gelaten over de gezinsvriendelijkheid van Rotterdam. De bedoeling was met ouders in drie buurten van Rotterdam in overleg te gaan over wat er goed is aan hun buurt, wat er beter kan en of de buurt voldoende biedt om er te willen blijven wonen. Dit overleg moest resulteren in drie actieplannen voor gezins- en kindvriendelijke wijken. Over het onderzoek verscheen het rapport: Ouders aan het woord: hoe gezinsvriendelijk is Rotterdam? (Pool, 2006).

In de publicatie staan vier vragen centraal.

1. Wat verstaan ouders onder gezinsbeleid?
2. Wat heeft in de ogen van ouders prioriteit in gezinsbeleid?
3. Hoe gezinsvriendelijk vinden ouders de drie onderzochte wijken en Rotterdam?
4. Wat kan de gemeente doen om Rotterdamse wijken gezinsvriendelijker te maken?

De kern van het Nederlands onderzoek werd gevormd door huisbezoeken aan 30 gezinnen in de drie wijken, tien per wijk. Na afloop van de interviews met de gezinnen zijn open gesprekken gevoerd met portefeuillehouders in de drie betrokken deelgemeenten. Een ander belangrijk onderdeel van het project 'Ouders aan het woord' was een Gezinsparlement.

Wij hebben de probleemstelling van Rotterdam voor ons eigen Vlaams onderzoek ten dele overgenomen. Dat bracht ons tot drie onderzoeksvragen:

1. Wat is voor ouders gezinsvriendelijkheid?
2. Hoe gezinsvriendelijk ervaren ouders hun eigen wijk?
3. Wat vinden ouders dat er moet gebeuren om hun wijk eventueel gezinsvriendelijker te maken?

³ Aan de resultaten van dit onderzoek zijn maanden van gedrevenheid, teamwerking en ambitie van heel wat studenten vooraf gegaan.

De studenten van het academiejaar 2008-2009: Angela Chang, Tamara Cassert, Astrid De Bruycker, Ann De Busser, Katja De Wachter, Nancy Delplanche, Hassana Errazzouki, Chris Gilis, Diana Kockelkoren, Joyce Kreischer, Manuela Mottry, Sara Saels, Adelinde Sommereyns, Christine Van den Biesen, Wies Van den Broeck, Manuella Van Geyt, Ilse Vleugels.

De studenten van het academiejaar 2009-2010: Malika Aberkan, Brigitte Beckers, Sanae Chatt, Annelies D'haese, Belinda D'haese, Caroline De Bueckelaere, Saida El Kachari, Engelen Cindy, Sven Fraussen, Vera Joosten, Miranda Mees, Sophie Millecaen, Lieve Vandewalle, Katrijn Weymans.

De studenten van het academiejaar 2010-2011: Jo Beirinckx, Veerle Boschmans, Fabienne Chevalier, Sanne De Beukelaer, Karen De Coninck, Katie De Pril, Kathy Gizzarelli, Pieter Hautekeete, Martine Hendrickx, Kathleen Nuelant, Franciska Pottie, Maria Lina Quizole, Bob Sommen, Malika Taouil, Marleen Van Damme, Isabelle Van de Voorde, Sven Van der Vloet, Anja Van Eenooog, Joachim Verstraeten en Ine Vromant.

De studenten van het academiejaar 2011-2012: Jamila Gharrafi Darif, Tina Jacobs, Mariet Moens, Kris Speeckaert, Titia Bellengé, Monique Coppens, Tania Van de Vyver, Marina Vanderhasselt, An De Blauwe, Rebecca Derudder, Veronique Geldof, Sonja De Haes, Christine De Nijn, Amina El Ballouti, Valerie Meynen, Birgit Verachtert.

De studenten van het academiejaar 2012-2013: Razia Alibhai, Sofia Ayad, Fatima Bairi, Marleen Bovie, Sandra Callens, Lieve Cosaert, Willem Debruyne, Lies Desmedt, Lou Hamdaoui, Natalie Kindts, Ikram Mgharbi, Karin Moerman, Roos Paquay, Els Schils, Amber Smet, Kaat Uyttersprot, Greet Van Beeck, Jurgen Vanschoubroek, Vanessa Vrancken.

Concept van gezinsvriendelijkheid

Centraal in het onderzoek staat het concept gezinsvriendelijkheid.

Het wordt samengesteld uit een aantal thema's (dimensies) die elk bestaan uit verschillende items. Elk jaar werden de thema's en de items uitgebreid besproken met de studenten en getoetst aan literatuurstudie.

Een gevolg van deze werkwijze was dat het concept gezinsvriendelijkheid elk jaar wat verschillend werd ingevuld. De vergelijking tussen de verschillende jaren wordt hierdoor wat moeilijker, maar hierdoor konden we wel het gehanteerde concept van gezinsvriendelijkheid verfijnen op basis van eerder verkregen resultaten en/of aanpassen aan een plaatselijke situatie of aan nieuwe interesses.

In ons onderzoek wordt het concept van gezinsvriendelijkheid dat we hanteren ook getoetst bij de ouders die we bevragen. Vooraleer we met het voorgelegde concept van gezinsvriendelijkheid de woonwijk op gezinsvriendelijkheid laten evalueren, laten we de ouders een uitspraak doen over de meetlat (het voorgelegde concept) die we daarbij gebruiken

Dadelijk zal blijken dat ouders niet alle items van ons concept (even) belangrijk vinden voor een gezinsvriendelijke wijk. Een aantal opvattingen van de ouders zijn daarbij gelijklopend, maar er zijn ook verschillen. Ouders hebben daar hun mening over, maar daar zit naargelang de wijk en de kenmerken van de ouders nog wat rek op.

Om tot het concept gezinsvriendelijkheid te komen maakte men in Rotterdam gebruik van eerder verschenen literatuur rond gezins- en meer bepaald kindvriendelijkheid. Dat bracht de Nederlandse onderzoekers tot een concept van gezinsvriendelijkheid dat bestaat uit 8 thema's en 32 items. (Pool, 2006)

In bijlagen (7.1.1) hebben we de concepten van gezinsvriendelijkheid zoals opgemaakt in het Nederlandse onderzoek en onze vijf HIG-onderzoeken opgenomen.

Het eerste jaar (HIG 2008-2009) werden de grote thema's uit het Nederlands onderzoek wat anders benoemd maar eigenlijk behouden. De thema's waren: Omgevingsfactoren, Sociaal netwerk, Activiteiten voor kinderen en jongeren, Vervoersmogelijkheden, Veiligheid, Voorzieningen voor ouders en kinderen, Contacten met andere gezinnen, Voorzieningen voor ouders. Wel werden een aantal items geschrapt of aangepast in functie van hun relevantie naar Vlaamse gezinnen toe. Zo kwamen we dat jaar eveneens tot acht thema's uitgewerkt in 32 items. In HIG 2009-10 kwamen we tot een iets andere lijst. Er kwamen wat wijzingen in de thema's en per thema werden er nu telkens vier items weerhouden.

In HIG 2010-11 kwamen er wat aanpassingen in de items die betrekking hadden op mobiliteit. We realiseerden ons dat bepaalde oplossingen inzake verkeersveiligheid sterk kunnen verschillen naargelang de aard van het woongebied (bv zone 50, zone 30 of woonerf). We brachten ook het item met familie in de buurt in. Met voldoende aanwezigheid van politie verdween.

In HIG 2011-12 hebben we het item 'waar je levenslang kan blijven wonen' mee opgenomen om een verbinding te kunnen leggen met het concept woonzorgzone (levensloopbestendige wijk).

In HIG 2012-13 was de aanpassing wat meer ingrijpend. De acht thema's werden vervangen door vier dimensies, waarbij er ook wat meer aandacht voor de woningen kwam: Omgeving, Voorzieningen, Woningen en Sociaal leven. En het aantal items werd uitgebreid tot 38 met onder andere een item dat betrekking had op nabijheid van een dienst voor opvoedingsondersteuning (item 24). Gezien dat jaar gender als bijkomend aandachtspunt werd ook een item dat betrekking had op mijdingsgedrag ingebracht (item 37).

2.2 Het selecteren van gemeenten, wijken en respondenten

De gemeenten werden in overleg met de studenten gekozen. De studenten vormden op basis van hun woonplaats groepjes. Elk groepje zocht dan een gemeente in de buurt. Door de studenten werden deze gemeenten benaderd met de vraag of ze wilden deelnemen aan het onderzoek. De meeste gemeenten reageerden positief op deze vraag.

Binnen de gemeente werd vervolgens een woonwijk geselecteerd.

Hierbij werd geen strikte omschrijving gehanteerd van wat een wijk is. Uitgangspunt was dat het gebied in de gemeente werd benoemd als een wijk (of een buurt) en dat de respondenten uit die wijk uitspraken zouden doen over hetzelfde gebied.

Binnen elke wijk werd vervolgens door de studenten op zoek gegaan naar respondenten voor het onderzoek. In elke wijk verliep deze zoektocht wat anders en op verschillende manieren: via intermediairen, telefoneren en afspraak maken, huis aan huis bellen.

De respondenten moesten ouders (koppels of alleenstaanden) met inwonende kinderen of jongeren zijn. Twee jaar (HIG 2009-10, HIG 2010-11) werd ook een aantal jongeren bevraagd.

- In HIG 2008-09 werden er 56 ouders bevraagd.
- In HIG 2009-10 werden er naast 51 ouders ook 9 jongeren bevraagd.
- In HIG 2010-11 werden er 102 ouders en 36 jongeren bevraagd.
- In HIG 2011-12 werden er 94 ouders bevraagd.
- In HIG 2012-13 werden er 124 ouders bevraagd.

De resultaten van de 45 bevraagde jongeren zijn in de volgende analyses mee verrekend.

Tabel 1 Algemeen overzicht van de onderzochte woonwijken met vermelding van gemeente, jaar van onderzoek en aantal bevraagde ouders en jongeren.

Wijken	Jaar	Ouders	Jongeren	Totaal
Adegem (Dappersbroekelken)	HIG 2011-12	22		22
Anderlecht (Kuregem)	HIG 2011-12	14		14
Borsbeek (Centrum)	HIG 2008-09	10		10
Brugge (West)	HIG 2009-10	11	2	13
Gent (Sint Amandsberg)	HIG 2011-12	28		28
Herentals (Zandkapel)	HIG 2010-11	16	4	20
Herzele (Speteveld)	HIG 2008-09	10		10
Herzele (Stationswijk)	HIG 2008-09	6		6
Lanaken (Sint Servaas)	HIG 2009-10	8	2	10
Leuven (Mussenbuurt)	HIG 2012-13	27		27
Lier (Boomlaar)	HIG 2009-10	10	2	12
Lokeren (Staakten)	HIG 2012-13	26		26
Mechelen (Galgemberg)	HIG 2008-09	10		10
Mechelen (Otterbeek)	HIG 2008-09	10		10
Mechelen (Tervuursesteenweg)	HIG 2010-11	14	9	23
Niel (Bostoën)	HIG 2012-13	28		28
Ninove (Groeneweg)	HIG 2010-11	23	12	35
Oudenaarde (De Riedekens)	HIG 2012-13	21		21
Riemst (Millerdries)	HIG 2012-13	14		14
Schaarbeek (Helmet)	HIG 2009-10	22	3	25
Willebroek (Centrum zuid)	HIG 2011-12	30		30
Zeel (Burgemeester Van Ackerwijk)	HIG 2010-11	18	2	20
Zoersel (Risschot)	HIG 2008-09	10		10
Zwijndrecht (Seefhoek en Nieuwland)	HIG 2010-11	31	9	40
Andere	HIG 2012-13	8		8
Totaal		427	45	472

Ons onderzoek is ondertussen uitgevoerd in 24 wijken in 21 gemeenten. Het aantal respondenten is daarbij opgelopen tot 472. In Rotterdam werden 30 ondervraagden geïnterviewd in 3 wijken. Dit betekent dat we ruimer hebben bevraagd dan in Nederland.

We zien we een aantal beperkingen van ons onderzoek. Zoals bijvoorbeeld de wijze waarop de gemeenten, wijken en respondenten werden geselecteerd en het beperkt aantal interviews voor sommige wijken. Het onderzoek is en blijft in eerste instantie een leeronderzoek voor studenten, waarbij binnen een vooropgestelde termijn het onderzoek moet worden uitgevoerd en afgerond.

Maar dat alles verhindert niet dat we menen een aantal vaststellingen te kunnen maken.

2.3 Vragenlijst

De gegevens werden verzameld door middel van een gestructureerd interview aan huis. De vragenlijst die daarbij werd gebruikt bestaat uit vier delen:

1. Identificatiegegevens
2. Wat betekent een gezinsvriendelijke wijk voor je?
3. Hoe gezinsvriendelijk is je eigen wijk?
4. Over de taak van de gemeente

In bijlage (7.2) voegen we als een voorbeeld de vragenlijst HIG 2012-13.

1. Identificatie

Er worden vragen gesteld naar de kenmerken van de respondent (geslacht, leeftijd, ...), de samenstelling van het gezin, kenmerken van de woning en duurtijd van verblijf in de wijk.

2. Wat is voor de ouders gezinsvriendelijkheid? Een sorteertaak

Om het concept gezinsvriendelijkheid te toetsen hebben we naar analogie met het Rotterdamse onderzoek een sorteertaak in onze vragenlijst verwerkt. De afname van deze sorteertaak heeft tot doel de respondent:

- vertrouwd te maken met de onderwerpen
- te laten bepalen wat 'gezinsvriendelijkheid' voor hem/haar inhoudt
- te laten kiezen welke aspecten hij/zij voor de gezinsvriendelijkheid van een wijk als prioritair ervaart.

De sorteertaak bevat kaartjes die de respondent in 3 stappen sorteert. Op elk kaartje staat één item van het concept van gezinsvriendelijkheid.

De sorteertaak bestaat erin dat de interviewer aan de respondent in willekeurige volgorde een kaartje toont en de vraag stelt of het item dat op een kaartje staat, voor hem/haar al dan niet belangrijk is voor een gezinsvriendelijke woonwijk. Zo ontstaan twee stapeltjes. Eén met belangrijk en een ander met niet belangrijk of geen mening. Daarna wordt aan de respondent gevraagd van het hoopje met belangrijke items de drie (vijf) belangrijkste item te selecteren en die vervolgens te sorteren volgens belangrijkheid.

Er wordt ook de mogelijkheid geboden om aanvullingen te geven over andere items, die niet zijn genoemd, maar die men wel belangrijk vindt.

3. Evaluatie van de gezinsvriendelijk van de eigen wijk

In het derde deel van de vragenlijst laten we de ouders hun eigen wijk evalueren. De items van gezinsvriendelijkheid worden opnieuw overlopen. De respondent kan nu voor elk item de toestand van zijn wijk evalueren met een score: zeer tevreden (5), tevreden (4), neutraal (3), ontevreden (2), zeer ontevreden (1).

Indien gewenst kan de respondent in een open vraag commentaar geven.

4. Wat moet er gebeuren

Het vierde deel gaat het over wat er in de wijk moet gebeuren. Hier zijn er wat verschillen tussen de jaren.

In HIG 2008-09 werden de 32 items opnieuw overlopen, nu met de vraag of de gemeente voor het betreffende item bijkomend iets moet doen. Het mogelijk antwoord was hier: ja, nee of geen idee. Men kon daarnaast per thema en in een open vraagstelling voorstellen formuleren.

In HIG 2009-10 luidde de vraag als volgt: Ieder heeft zijn eigen taken en verantwoordelijkheid in verband met de gezinsvriendelijkheid van een wijk. Hoe neemt de gemeente haar taken hieromtrent op in je wijk? Het mogelijke antwoord hier was een keuze uit: ruim voldoende, voldoende, neutraal, onvoldoende en ruim onvoldoende.

In HIG 2010-11 en de daarop volgende jaren werden vier open vragen gesteld. Dat ging als volgt:

1. Zet je positieve bril op.
 - a. Wat maakt je wijk leuk om er in te wonen met je gezin?
 - b. Wat moet er gebeuren om dat zo te houden?
2. Zet je negatieve bril op.
 - a. Wat vind je erg storend in de wijk waar je woont met je gezin?

b. *Wat moet er gebeuren om dat te verbeteren?*

2.4 Het verwerken van de resultaten en het rapporteren

De verwerking, interpretatie en rapportering per wijk gebeurden door de verschillende studentengroepjes. Voor de totaliteit van de respondenten en de wijken gebeurde dat door de docent. De verwerking gebeurde uiteraard anoniem. De studenten maakten per wijk een rapport op dat aan het betreffende gemeentebestuur werd bezorgd.

3 WAT IS VOOR OUDERS GEZINSVRIENDELIJKHEID?

3.1 Algemeen overzicht

We vroegen de ouders wat gezinsvriendelijkheid voor hen betekent.

3.2 Wat is belangrijk voor de ouders?

De resultaten per wijk voegen we in bijlage (7.1.2).

Hoe hoger het percentage hoe meer respondenten van mening zijn dat het item belangrijk is voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk. Voor sommige items ligt het percentage zeer hoog, voor andere items eerder laag. De scores van de voorgelegde items variëren, in HIG 2009-10 bijvoorbeeld tussen 96 % en 28 %.⁴

In elk geval is het duidelijk dat het concept van gezinsvriendelijkheid niet voor alle ouders hetzelfde is.

In de figuren 1 en 2 gaan we per onderzoeksjaar na welke items de hoogste en de laagste scores haalden.

Hoogste scores

Als we de items naar percentage rangschikken dan zien we elk jaar opnieuw bepaalde items met de hoogste percentages terugkomen. Meer bepaald komen elk jaar bij de zes hoogste percentages vier items telkens terug:

- Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast
- Veilige wegen en fietspaden
- Propere straten
- Veel groen (gras, bomen enz.)

Deze items worden elk jaar door negen op de tien van de respondenten als belangrijk genoemd.

Verder merken we tussen de hoogste percentages meestal ook de volgende items terugkeren:

- Beperking autosnelheid in de wijk
- Contacten tussen bureaus
- Zonder overlast van afval, lawaai, geur
- Met milieuvriendelijke voorzieningen
- Speeltuin voor kinderen

De laagste scores

Er zijn daarnaast bepaalde items die lage percentages halen. Waar zitten die lage percentages? De vergelijking is hier wat moeilijker omdat we hier items tegenkomen die niet in elk onderzoek werden weerhouden.

Zeer duidelijk is dat 'Sportmogelijkheden en uitgaansleven voor de ouders' voor de respondenten echt niet relevant blijkt te zijn voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk.

Hoewel veiligheid in de wijk zeer hoog scoort, zien we (voor zover als bevraagd) een eerder laag percentage voor 'Regelmatig politie op straat' evenals voor 'Controle op straat door andere ouders'.

In ons onderzoek komt verder - misschien toch een beetje verrassend - naar voor dat voorzieningen waar overheden nogal op inzetten door de ouders niet algemeen als belangrijk worden gevonden. 'Met ondersteunende voorzieningen voor combinatie arbeid gezin (strijkatelier, dienstencheques,...)' blijkt maar voor één op drie van de ouders relevant voor een gezinsvriendelijke wijk. (HIG 2008-09 en HIG 2009-10). Ook 'Een dienst voor opvoedingsvragen (HIG 2012-13)' scoort verrassend laag (14%).

Verder halen ook gemeentediensten, verenigingsleven en zelfs buitenschoolse kinderopvang lage percentages.

⁴ Het gebruik van % bij kleinere getallen is niet altijd aangewezen. Hier worden ze gebruikt om de resultaten van de vijf onderzoeken met elkaar te vergelijken.

Sinds HIG 2010-2011 wordt gepeild naar familie in de buurt, maar ook dat haalt geen hoog percentage. Tot slot haalt het item 'Met eenzelfde soort van eengezinswoningen' in HIG 2012-13 het laagste percentage.

Meest genoemde items

Figuur 1 Overzicht per onderzoeksjaar van de items die door ouders het meest worden genoemd als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk (meest genoemd van boven)

HIG 2008-09	HIG 2009-10	HIG 2010-11	HIG 2011-12	HIG 2012-13
Veel groen (gras, bomen enz.)	Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast	Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen	Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drug	Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen
Beperking autosnelheid in de wijk	Met propere straten	Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast	Met propere straten	Goed aangelegde en onderhouden voetpaden en fietspaden
Contacten tussen burens	Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen	Met propere straten	Met goede voetpaden en fietspaden	Met veel groen (gras, bomen, parken, enz.)
Geen straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast	Met veel groen (gras, bomen, parken, enz.)	Met aandacht voor voetgangers en goede fietsverbindingen	Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen	Met propere straten
Veilige wegen en fietspaden	Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ...	Met voldoende groen (gras, bomen, parken, enz.)	Met veel groen (gras, bomen, parken, enz.)	Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ...
Propere straten	Met beperking autosnelheid in de wijk	Met beperking autosnelheid in de wijk	Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ...	Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast
Bereikbare halte openbaar vervoer in de wijk	Met contacten tussen burens	Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ...	Met beperking autosnelheid in de wijk	Met contacten tussen burens
Speel en sportvoorzieningen voor jongeren	Met een speeltuin voor kleine kinderen	Met milieuvriendelijke voorzieningen in de buurt (glasbollen, papierophaling,...)	Waar men als nodig beroep kan doen op elkaar	Waar je als dat nodig is beroep kan doen op elkaar
Milieuvriendelijke voorzieningen in de buurt (glasbollen, papierophaling,...)	Met bereikbare halte openbaar vervoer in de wijk	Met een gemeente die begaan is met het leven in de wijk	Met milieuvriendelijke voorzieningen...	Met goede afvalophaling en milieuvriendelijke voorzieningen...
Huizen met tuintje	Met goede fietspaden	Met een speeltuin voor kleine kinderen	Met een speeltuin voor kleine kinderen	Met een beperking van de autosnelheid in de wijk

Minst genoemde items

Figuur 2 Overzicht per onderzoeksjaar van de items die door ouders het minst worden genoemd als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk (minst genoemd van boven)

HIG 2008-09	HIG 2009-10	HIG 2010-11	HIG 2011-12	HIG 2012-13
Voldoende bereikbaar/aanwezig uitgaansleven (cinema, cultuur, café...)	Met ondersteunende voorzieningen voor combinatie arbeid gezin (dienstencheques...)	Met sportmogelijkheden en uitgaansleven voor ouders	Met sport en uitgaan voor ouders	Met eenzelfde soort van eengezinswoningen
Wijkgerichte informatie op gemeentelijke website	Met sportmogelijkheden en uitgaansleven voor ouders	Met jeugdwerking voor 14 plus (Jeugdhuis, jeugdcafé,...)	Met familie in de buurt	Met dienst voor opvoedingsvragen
Ondersteunende voorzieningen voor combinatie arbeid gezin (dienstencheques...)	Met voldoende aanwezigheid van de politie	Met een verenigingsleven met gezinsgerichte activiteiten	Met activiteiten waar burens elkaar ontmoeten	Sportmogelijkheden en uitgaan voor ouders
Goed bereikbare sportmogelijkheden voor ouders	Met een verenigingsleven met gezinsgerichte activiteiten	Met familie in de buurt	Met jeugdwerking voor 14 plus (...)	Met familie in de buurt
Controle op straat door andere ouders	Met controle op straat door andere ouders	Met controle op straat door andere ouders	Met voorschoolse kinderopvang (3 maand tot 2,5j)	Met een goede bereikbaarheid van de gemeentelijke diensten
Buurtwinkels	Met jeugdwerking voor 14 plus (Jeugdhuis, jeugdcafé,...)	Met jeugdbeweging	Met buitenschoolse kinderopvang (...)	Met buitenschoolse kinderopvang
Jeugdwerking voor 14 plus	Met goede bereikbaarheid van gemeentelijke diensten	Met ruime parkeergelegenheid voor de deur	Met jeugdbeweging	Met een mix van woningen ...
Zonder hinder van andere buurtbewoners	Met jeugdbeweging	Met voorschoolse kinderopvang (3 maand tot 2,5j)	Waar je levenslang kan blijven wonen	Met parkeergelegenheid voor de deur
Voldoende verenigingsleven met gezinsgerichte activiteiten	Met buitenschoolse kinderopvang (voor en na school, schoolvakanties)	Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen	Met ruime parkeergelegenheid voor de deur	Met buurtwinkels (dagelijkse boodschappen) in de omgeving
Regelmatig politie op straat	Met goede verharde voetpaden met hellend vlak	Met huisarts en apotheker	Met goede bereikbaarheid van gemeentediensten	Met voorschoolse kinderopvang
Ruime parkeergelegenheid voor de deur	Met ruime parkeergelegenheid voor de deur	Met buitenschoolse kinderopvang (voor en na school, schoolvakanties)	Met buurtwinkels (dagelijkse boodschappen)	Met vrijetijds- en sportvoorzieningen voor jongeren ...

3.3 Wat is het belangrijkste voor ouders? Top 3

We hebben de ouders ook gevraagd om de kaartjes met items die ze belangrijk vinden voor gezinsvriendelijkheid te rangschikken naar belangrijkheid.

Vervolgens bekeken we welke items in de top drie van de ouders terug te vinden waren. We telden hoe dikwijls een bepaald item voorkwam in die top drie. Dat gaf de volgende resultaten gerangschikt naar aantal vermeldingen :

Figuur 3 Overzicht per onderzoeksjaar van de items die door ouders meest in een top 3 worden genoemd als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk (meest genoemd van boven)

HIG 2008-09	HIG 2009-10	HIG 2010-11	HIG 2011-12	HIG 2012-13
Geen straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast	Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast	Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast	Zonder criminaliteit, vandalisme, drugs	Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast
Veilige wegen en fietspaden	Met contacten tussen burens	Met voldoende groen (gras, bomen, parken, enz.)	Met voldoende groen	Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen
Beperking autosnelheid in de wijk	Met veel groen (gras, bomen, parken, enz.)	Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen	Veilige voetpaden, fietspaden en wegen	Met een beperking van de autosnelheid in de wijk
Contacten tussen burens	Met een speeltuin voor kleine kinderen	Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ...	Met een speeltuin voor kleine kinderen	Met veel groen (gras, bomen, parken, enz.)
Veel groen (gras, bomen enz.)	Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen	Met contacten tussen burens	Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ...	Kinderen van 8 kunnen op stoep of straat spelen
Speeltuin voor kleine kinderen	Met beperking autosnelheid in de wijk	Met beperking autosnelheid in de wijk	Met beperking autosnelheid in de wijk	Met contacten tussen burens
Basisschool	Met veel andere gezinnen met kinderen	Met vrijetijds- en sportvoorzieningen voor jongeren (basketbal, voetbal, skaten,...)	Waar je levenslang kan blijven wonen	Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ...
Huizen met tuintje	Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen	Met veel andere gezinnen met kinderen	Met propere straten	Waar je als dat nodig is beroep kan doen op elkaar
Buitenschoolse kinderopvang (voor en na school, schoolvakanties)	Met basisschool	Met buurtwinkels (dagelijkse boodschappen)	Met basisschool	Met een basisschool op wandelafstand
Regelmatig politie op straat	Met goede fietspaden	Met goede straatverlichting	Met bewoners die betrokken zijn op wijk	Met een speeltuin voor kleine kinderen in de wijk

‘Zonder (geen) straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast’ krijgt voor elk jaar het meest vermeldingen. Verder komen met veel vermeldingen terug: ‘Met veel groen (gras, bomen, parken, enz.)’, ‘Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen’, ‘Met beperking autosnelheid in de wijk. Daarna ‘Basisschool’, ‘Contacten tussen burens’, ‘Speeltuin voor kleine kinderen’.

3.4 Leeftijd van de kinderen

In het HIG-onderzoek krijgen we aanduidingen dat de bepaalde opvattingen van de ouders omtrent wat belangrijk is voor de gezinsvriendelijkheid van hun woonwijk kunnen samenhangen met de leeftijd van hun kinderen.

We gaan daarvoor kijken bij de resultaten van HIG 12-13.

Hier vergeleken we voor twee groepen de percentages waarmee items als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk worden genoemd. In tabel 2 vergelijken we een aantal percentages van ouders met kinderen tot en met 5 jaar met ouders met enkel oudere kinderen. In tabel 3 vergelijken we de ouders met kinderen vanaf 12 jaar met ouders met enkel kinderen jonger dan 12 jaar.

Kijken we naar de totaliteit van de 38 items dan zien we al een verschil in de percentages. Dat zou er op kunnen duiden dat het concept dat we voorleggen meer aansluit bij ouders met jongere kinderen, dan bij ouders met oudere kinderen. Dat kan te maken hebben met de leeftijd van de kinderen, maar misschien ook met de leeftijd van de ouders zelf. Op basis van onze gegevens kunnen we hier geen uitspraak over doen.

Het is toch interessant om enkel cijfers en verschillen tussen cijfers wat nauwkeuriger te bekijken.

In tabel 2 zien we dat bij onze respondenten de ouders met jonge kinderen meer belang hechten aan de aanwezigheid van gezinnen met andere kinderen in de wijk en de contacten, ontmoetingen en activiteiten in de buurt.

Ook familie in de buurt scoort bij hen hoger.

Verder zien we dat de speeltuin voor kleine kinderen en het op de stoep kunnen spelen voor deze groep ook belangrijk is dan voor de groep met enkel kinderen vanaf 6 jaar.

Tabel 2 Vergelijking tussen ouders met en zonder kinderen tot en met 5 jaar van de percentages waarmee items als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk worden genoemd HIG 2012-13

Kinderen tot en met 5 jaar	Ja	Nee	Vershil
Met veel andere gezinnen met kinderen in de wijk	94%	75%	19%
Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen	90%	77%	13%
Met geregelde activiteiten waar burens elkaar ontmoeten	75%	62%	13%
Met contacten tussen burens	94%	83%	11%
Met familie in de buurt	50%	35%	15%
Met een speeltuin voor kleine kinderen in de wijk	81%	65%	16%
Waar kinderen van acht op de stoep of op straat kunnen spelen	79%	65%	14%
Met een basisschool op wandelafstand	63%	75%	-12%
Met een goede bereikbaarheid van de gemeentelijke diensten	38%	51%	-13%
38 items	71%	67%	

Kijken we naar ouders met kinderen vanaf 12 jaar en vergelijken we met ouders die enkel kinderen hebben onder de 12 jaar zien we gelijkaardige verschillen, maar kunnen we nog enkele andere vaststellingen doen.

Van de ouders met kinderen onder de 12 jaar zijn er meer die goed aangelegde en onderhouden voetpaden en fietspaden belangrijk vinden en ook meer die houden aan een beperking van de autosnelheid in de wijk.

Alleen 'Bereikbaar en voldoende bediening openbaar vervoer' wordt in verhouding door meer ouders van oudere kinderen belangrijk gevonden.

Verder blijkt dat items die betrekking hebben op overlast minder als belangrijk worden aangeduid door ouders met kinderen vanaf 12 jaar.

Hetzelfde geldt, en dat is toch niet verwacht, voor recreatievoorziening voor jongeren.

Verder zien we dat onze respondenten met kinderen vanaf 12 jaar blijkbaar niet zitten te wachten op een dienst voor opvoedingsvragen in hun wijk.

Tabel 3 Vergelijking tussen ouders met en zonder kinderen vanaf 12 jaar van de percentages waarmee items als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk worden genoemd HIG 2012-13

Kinderen vanaf 12 jaar	Ja	Nee	Vershil
Met bewoners die betrokken zijn op het leven in de wijk	65%	82%	-17%
Met veel andere gezinnen met kinderen in de wijk	74%	89%	-15%
Met geregelde activiteiten waar burens elkaar ontmoeten	53%	76%	-23%
Met familie in de buurt	28%	50%	-22%
Waar kinderen van acht op de stoep of op straat kunnen spelen	58%	78%	-20%
Met een speeltuin voor kleine kinderen in de wijk	58%	80%	-22%
Goed aangelegde en onderhouden voetpaden en fietspaden	88%	99%	-11%
Met een beperking van de autosnelheid in de wijk	72%	92%	-20%
Met een goede bereikbaarheid van en naar het werk	60%	80%	-20%
Bereikbaar en voldoende bediening openbaar vervoer	74%	59%	15%
Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ...	84%	96%	-12%
Zonder overlast van andere wijkbewoners	67%	85%	-18%
Waar je in de wijk geen plekken moet vermijden	77%	91%	-14%
Met goede straatverlichting	70%	81%	-11%
Met jeugdwerking voor 14 plus ...	60%	77%	-17%
Met een eigen plek voor tieners ...	53%	66%	-13%
Met jeugdbeweging in de omgeving	51%	65%	-14%
Met vrijetijds- en sportvoorzieningen voor jongeren ...	49%	64%	-15%
Met dienst voor opvoedingsvragen	5%	19%	-14%
38 items	63%	72%	

3.5 Enkele besluiten

Als we dit allemaal op een rijtje zetten, wat leren we daar dan uit?

Veiligheid

Het thema veiligheid komt zeer sterk naar voor en wordt door de ouders steeds opnieuw als belangrijk voor gezinsvriendelijkheid benoemd. In dit thema zitten twee dimensies: verkeersveiligheid en sociale veiligheid.

In de gezinsvriendelijke wijk heeft veiligheid voor de ouders zeer zeker een dimensie van sociale veiligheid. Het item 'Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast' scoort zeer algemeen als belangrijk. Dat komt elk jaar zeer sterk naar voor. Hoewel veiligheid in de wijk zeer hoog scoort, zien we een eerder lage score voor 'regelmatig politie op straat'.

Ouders vinden daarnaast verkeersveiligheid vrij unaniem belangrijk voor een gezinsvriendelijke wijk. Het gaat hierbij om een veilige infrastructuur (voetpaden, fietspaden en wegen) maar ook, zeker voor ouders met jongeren kinderen, om het opleggen van beperkingen naar het autoverkeer.

Een ander aspect van verkeer is mobiliteit. Voor de ouders betekent een verkeersveilige wijk zeker niet een wijk zonder mobiliteit. Als we de bezorgdheden van de ouders vertalen houdt dit in dat het gezinsvriendelijk inrichten van een wijk een keuze voor een bepaalde mobiliteit veronderstelt. Naast het afremmen van de autosnelheid betekent het vooral aandacht en stimulerende maatregelen voor de zwakke weggebruiker door het voorzien van veilige voet- en fietspaden.

Daarnaast is de nabijheid van openbaar vervoer gewenst.

Omgevingsfactoren

Verder stippen zeer veel ouders groen (gras, bomen, park) in de onmiddellijke woonomgeving aan als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid. Een daarbij aansluitend belangrijk item is de properheid van de straten en het ontbreken van overlast. Dat laatste is vooral belangrijk voor ouders met jongere kinderen.

De resultaten van HIG 2012-13 suggereren dat ouders liever in een gemengde wijk wonen dan in een wijk enkel met eengezinswoningen.

Sociaal netwerk, sociale samenhang

Een gezin woont niet alleen in de straat.

Voor de gezinsvriendelijkheid van een wijk komt voor heel veel ouders de contacten tussen burens als belangrijk naar voor. Men wil graag beroep kunnen doen op de burens als dat nodig is. Maar dat is nog iets anders dan sociale controle door de burens, wat vele ouders niet zo belangrijk vinden.

Voorals gezinnen met jongere kinderen blijken meer op hun buurt gericht.

Familie in de buurt blijkt niet onmiddellijk een belangrijk item voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk. In HIG 2011-12 behaalt het item 'Met familie in de buurt' zelfs de laagste score van belangrijkheid. In HIG 2012-13 zien we dat de nabijheid van familie door gezinnen met jongere kinderen meer als belangrijk wordt aangeduid.

Waarschijnlijk raken we hier een onderwerp aan dat best nog wat meer (onderzoeks)aandacht verdient.

Zowel vanuit de optiek van informele kinderopvang als van relatieondersteuning kan het een knelpunt zijn dat familie niet in de buurt woont. Familie wordt als draagkrachtversterkend beschouwd. Maar er zijn soorten van gezinnen met verschillen in draagkracht en draaglast. Dat kan ook al het verschil in antwoorden tussen gezinnen met oudere en gezinnen met jongere kinderen mee verklaren: kleine kinderen kunnen minder voor zichzelf zorgen en betekenen voor het gezin meer draaglast. Verder kan de aanwezigheid van voorzieningen en/of de financiële middelen waarover men beschikt mee bepalende factoren zijn. De aanwezigheid hiervan verhoogt de draagkracht van het gezin.

Activiteiten, voorzieningen, opvang

Een item dat vooral bij ouders met jonge kinderen scoort is een speeltuin voor kleine kinderen.

Opmerkelijk is dat 'Speel- en sportvoorzieningen voor jongeren' en 'Jeugdbeweging' qua belangrijkheid soms hoger en soms lager scoren. Dat kan afhankelijk zijn van de kenmerken van de respondenten maar een andere verklaring is dat jongeren mobieler zijn en zich veel vlotter kunnen verplaatsen voor hun activiteiten, die buiten de wijk zullen liggen. Het is dan wel belangrijk om goede en veilige verbindingen te hebben.

Sportmogelijkheden en uitgaansleven blijkt voor de ouders echt niet belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een wijk. We veronderstellen dat ze daarvoor wel elders naar toe trekken.

De belangrijkheid van de aanwezigheid van kinderopvang scoort in heel wat wijken lager dan we verwacht hadden. Allicht vindt men kinderopvang nodig, maar hoeft dat niet perse in de eigen wijk. Nabijheid van een basisschool komt regelmatig terug in de top 3.

De aanwezigheid van ondersteunende voorzieningen voor combinatie arbeid gezin (dienstencheques, strijkatelier,...) bevraagd in HIG 2008-09 en HIG 2009-10 blijkt maar voor één op drie van de ouders belangrijk te zijn voor een gezinsvriendelijke wijk.

Meer algemeen vinden ouders voor de gezinsvriendelijkheid van hun wijk voorzieningen (buiten de basisschool en de kinderopvang) blijkbaar niet zo belangrijk. Opvallend daarbij is dat een dienst waar men terecht kan met opvoedingsvragen een zeer laag percentage haalt. En dit terwijl het beleid vandaag sterk inzet op voorzieningen voor opvoedingsondersteuning als vorm van preventieve gezinsondersteuning.

Hoe moeten we dit interpreteren?

Meer algemeen stellen we vast dat ouders voorzieningen blijkbaar minder belangrijk vinden.

Vooreerst moeten we ons realiseren dat we iedereen wel bevragen over al deze voorzieningen, maar dat niet iedereen daar gebruik van maakt. Terwijl iedereen wel geniet van het groen in de wijk en gebruikers is van de (on)veilige wegeninfrastructuur. We veronderstellen dat naarmate men meer gebruik wil maken van een bepaalde voorziening men die ook belangrijk zal achten. Met een voorbeeld uit een andere context: iemand die niet naar een moskee/kerk gaat zal een moskee/kerk niet belangrijk vinden en vice versa.

Men zal vermoedelijk andere antwoorden krijgen als men gebruikers van formele kinderopvang, basisschool, dienst voor opvoedingsvragen, ... vergelijkt met niet-gebruikers. Hoger zagen we verschillen in percentages naargelang de leeftijd van kinderen wat daar op kan duiden.

Wat betreft opvoedingsondersteuning komt er nog bij dat men eerst in zijn eigen omgeving steun en raad zal zoeken en vervolgens mogelijk naar een laagdrempelige dienst zal stappen. En voor mobiele ouders is het dan misschien geen noodzaak dat die dienst om de hoek ligt.

Wat voor een kleinere groep heel belangrijk kan zijn, kan voor een grotere groep minder belangrijk zijn.

Naar het beleid toe willen we onze vaststellingen op deze manier dan ook wat nuanceren. Het is belangrijk ouders aan het woord te laten om goed te weten wat bij hen leeft. Maar als het gaat over een beleid inzake voorzieningen zullen de beleidvoerders moeten nagaan of er ook tegemoet wordt gekomen aan de behoeften van kleine, zwakke of achtergestelde groepen die in de gemiddelde cijfers niet altijd tot uiting komen.

Er kan verder ook sprake zijn van spanningen tussen belangen van groepen. Zo ziet men tegenwoordig burens klacht indienen tegen initiatieven van kinderopvang omwille van geluidsoverlast. Ook hier zal de overheid regulerend en bemiddelend moeten optreden.

Op het samenleven van verschillende groepen in een wijk komen we verder nog terug.

4 EVALUATIE VAN DE WOONWIJK NAAR GEZINS-VRIENDELIJKHEID

Globaal matig tevreden

In het interview werden de respondenten gevraagd om per item hun eigen wijk te evalueren. Hierbij konden ze gebruik maken van een schaal met vijf scores:

5 = zeer tevreden 4 = tevreden 3 = neutraal 2 = ontevreden 1 = zeer ontevreden.

Tabel 4 Score van tevredenheid voor alle onderzochte wijken, voor de onderzochte wijken per onderzoeksjaar jaar en voor elke wijk afzonderlijk

	Jaar	Aantal respon- denten	Score
Totaal		472	3,4
Per jaar	HIG 2008-09	56	3,5
	HIG 2009-10	58	3,4
	HIG 2010-11	138	3,4
	HIG 2011-12	94	3,4
	HIG 2012-13	124	3,4
Per wijk			
Herentals (Zandkapel)	HIG 2010-11	20	3,9
Herzele (Stationswijk)	HIG 2008-09	6	3,7
Zoersel (Risschot)	HIG 2008-09	10	3,7
Brugge (West)	HIG 2009-10	13	3,6
Gent (Sint Amandsberg)	HIG 2011-12	28	3,6
Niel (Bostoën)	HIG 2012-13	28	3,6
Andere	HIG 2012-13	8	3,6
Borsbeek (Centrum)	HIG 2008-09	10	3,5
Mechelen (Tervuursesteenweg)	HIG 2010-11	23	3,5
Oudenaarde (De Riedekens)	HIG 2012-13	21	3,5
Adegem (Dappersbroekelken)	HIG 2011-12	22	3,4
Riemst (Millerdries)	HIG 2012-13	14	3,4
Willebroek (Centrum zuid)	HIG 2011-12	30	3,4
Zeie (Burgemeester Van Ackerwijk)	HIG 2010-11	20	3,4
Herzele (Speteveld)	HIG 2008-09	10	3,3
Leuven (Mussenbuurt)	HIG 2012-13	27	3,3
Lier (Boomlaar)	HIG 2009-10	12	3,3
Mechelen (Galgenberg)	HIG 2008-09	10	3,3
Mechelen (Otterbeek)	HIG 2008-09	10	3,3
Zwijndrecht (Seefhoek en Nieuwland)	HIG 2010-11	40	3,3
Lokeren (Staakten)	HIG 2012-13	26	3,2
Lanaken (Sint Servaas)	HIG 2009-10	10	3,1
Ninove (Groeneweg)	HIG 2010-11	35	3,1
Schaarbeek (Helmet)	HIG 2009-10	25	3,1
Anderlecht (Kuregem)	HIG 2011-12	14	2,9

Hoogste evaluatiescores

Figuur 4 Randschikking per onderzoeksjaar van de items met hoogste evaluatiescores van tevredenheid (hoogste score eerst)

HIG 2008-09	HIG 2009-10	HIG 2010-11	HIG 2011-12	HIG 2012-13
Huizen met tuintje	Met contacten tussen burens	Met een goede bereikbaarheid van en naar het werk	Waar men als dat nodig is beroep kan doen op elkaar	Met een goede bereikbaarheid van en naar het werk
Bereikbare halte openbaar vervoer in de wijk	Met huisarts en apotheker	Met voldoende groen (gras, bomen, parken, enz.)	Met bereikbare halte openbaar vervoer in de wijk	Met een basisschool op wandelafstand
Jeugdbeweging	Met basisschool	Met milieuvriendelijke voorzieningen in de buurt (glasbollen, papierophaling,...)	Met goede bereikbaarheid van en naar het werk	Goede afvalophaling/milieuvriendelijke voorzieningen
Goede straatverlichting	Met buurtwinkels (dagelijkse boodschappen)	Met contacten tussen burens	Met huisarts en apotheker	Met contacten tussen burens
Contacten tussen burens	Zonder overlast van andere buurtbewoners	Met basisschool	Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen	Waar je in de wijk geen plekken moet vermijden
Zonder hinder van andere buurtbewoners	Met goede straatverlichting	Met huisarts en apotheker	Met goede straatverlichting	Met huisarts en apotheker in de omgeving
Huisartsenpraktijk en apotheker in de buurt	Met veel andere gezinnen met kinderen	Met propere straten	Met veel andere gezinnen met kinderen	Waar je als dat nodig is beroep kan doen op elkaar
Veel groen (gras, bomen enz.)	Met bereikbare halte openbaar vervoer in de wijk	Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ...	Met contacten tussen burens	Met goede straatverlichting
Propere straten	Met veel groen (gras, bomen, parken, enz.)	Met ruime parkeergelegenheid voor de deur	Met basisschool	Buurtwinkels (dagelijkse boodschappen) in omgeving
Milieuvriendelijke voorzieningen in de buurt (glasbollen, papierophaling,...)	Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen	Met familie in de buurt	Met buurtwinkels	Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen
Basisschool	Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast	Zonder overlast van andere buurtbewoners	Waar je levenslang kan blijven wonen	Met propere straten
Geen straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast	Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ...	Met veel andere gezinnen met kinderen	Met goede bereikbaarheid van gemeentediensten	Goede bereikbaarheid van de gemeentelijke diensten

Laagste evaluatiescores

Figuur 5 Randschikking per onderzoeksjaar van de items met laagste evaluatiescores van tevredenheid (laagste score eerst)

HIG 2008-09	HIG 2009-10	HIG 2010-11	HIG 2011-12	HIG 2012-13
Beperking autosnelheid in de wijk	Met goede fietspaden	Met beperking autosnelheid in de wijk	Met beperking autosnelheid in de wijk	Met vrijetijds- en sportvoorzieningen voor jongeren ...
Veilige wegen en fietspaden	Met een speeltuin voor kleine kinderen	Met jeugdwerking voor 14 plus (Jeugdhuis, jeugdcafé,...)	Met jeugdwerking voor 14 plus	Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen
Speeltuin voor kleine kinderen	Met jeugdwerking voor 14 plus (Jeugdhuis, jeugdcafé,...)	Met vrijetijds- en sportvoorzieningen voor jongeren (basketbal, voetbal, skaten,...)	Met een speeltuin voor kleine kinderen	Goed aangelegde/onderhouden voetpaden/fietspaden
Controle op straat door andere ouders	Met een gemeente die begaan is met het leven in de wijk	Met voorschoolse kinderopvang (3 maand tot 2,5j)	Sport en uitgaan ouders	Met een speeltuin voor kleine kinderen in de wijk
Speel en sportvoorzieningen voor jongeren	Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen	Met sportmogelijkheden en uitgaansleven voor ouders	Met activiteiten waar burens elkaar ontmoeten	Sportmogelijkheden en uitgaan voor ouders
Voldoende bereikbaar/aanwezig uitgaansleven (cinema, cultuur, cafe...)	Met vrijetijds- en sportvoorzieningen voor jongeren (basketbal, voetbal, skaten,...)	Met een speeltuin voor kleine kinderen	Met goede voetpaden en fietspaden	Kinderen van 8 kunnen op stoep of straat spelen
Wijkgerichte informatie op gemeentelijke website	Met beperking autosnelheid in de wijk	Met een verenigingsleven met gezinsgerichte activiteiten	Veilige voetpaden, fietspaden en wegen	Met een eigen plek voor tieners ...
Jeugdwerking voor 14 plus	Met een verenigingsleven met gezinsgerichte activiteiten	Met een gemeente die begaan is met het leven in de wijk	Met ruime parkeergelegenheid voor de deur	Met een beperking van de autosnelheid in de wijk
Voldoende verenigingsleven met gezinsgerichte activiteiten	Met sportmogelijkheden en uitgaansleven voor ouders	Met controle op straat door andere ouders	Met jeugdbeweging	Met dienst voor opvoedingsvragen
Goed bereikbare sportmogelijkheden voor ouders	Met goede verharde voetpaden met hellend vlak	Met jeugdbeweging	Vrijetijds- en sportvoorzieningen jongeren	Met eenzelfde soort van eengezinswoningen

Voor alle wijken samen bedraagt de score van tevredenheid 3,4 wat we matig tevreden zullen noemen⁵.

Per onderzoeksjaar zit er op die evaluatiescore weinig verschil op. Kijken we naar de scores per wijk dan krijgen we voor de 24 onderzochte wijken scores tussen 2,9 en 3,9. Alleen de wijk Kuregem (Anderlecht) ligt met 2,9 onder de score 3 (neutraal).

In bijlage (7.1.3) geven we de volledige resultaten per wijk.

Als we de verschillende wijken naast elkaar zetten zijn er onderling wel wat verschillen. Dat is natuurlijk normaal.

Maar zijn er ook gelijkenissen? Kunnen we besluiten trekken over de wijken heen?

Uit de resultaten brengen we per jaar de items met de hoogste en de laagste evaluatiescores in de figuren 4 en 5 samen.

Wat vooreerst opvalt is dat de evaluatie een wat ander beeld vertoont dan het beeld dat we kregen in het concept van gezinsvriendelijkheid.

De opvattingen die ouders hebben over een gezinsvriendelijke wijk is allicht wel beïnvloed door de wijk waar ze wonen, maar het is niet zo dat alles wat goed of slecht is in hun wijk de inhoud van hun concept over gezinsvriendelijkheid gaat bepalen. Iets wat ouders (on)belangrijk vinden, kan zowel als tevreden of ontevreden worden geëvalueerd. (zie figuur 7)

Zo zien we bijvoorbeeld belangrijke items als 'Contacten tussen burens' en 'Veel groen in de wijk' gemiddeld hoog scoren op tevredenheid. Maar er zijn evengoed belangrijke items die duidelijk negatief worden geëvalueerd. Dat is zo voor bijvoorbeeld verkeersveiligheid met 'Veilige (voetpaden) fietspaden en wegen' en 'Beperking autosnelheid in de wijk' en voor 'Speeltuin voor kleine kinderen'.

Items als 'Jeugdwerking voor 14 plus' en '(Speel-), (Vrijtijds-) en Sportvoorzieningen voor jongeren' krijgen lagere tevredenheidsscores. Hoger zagen we dat deze items wat verschillend worden geëvalueerd naar belangrijkheid.

Maar wat vooral blijft hangen is de negatieve evaluatie door de ouders van de verkeersveiligheid in de woonwijken en van de speelmogelijkheden (speeltuin) voor de kleinere kinderen.

Belangrijkheid en tevredenheid

Voor HIG 2012-13 hebben we een spreidingsgrafiek (figuur 7) uitgewerkt met de 38 items voor dat jaar die we rangschikken naar belangrijkheid (uitgedrukt in %) en tevredenheid (score van 1 tot 5). De items hebben we daarbij herleid tot de vier thema's (omgeving, voorzieningen, woningen en sociaal leven) waaronder ze ressorteren.

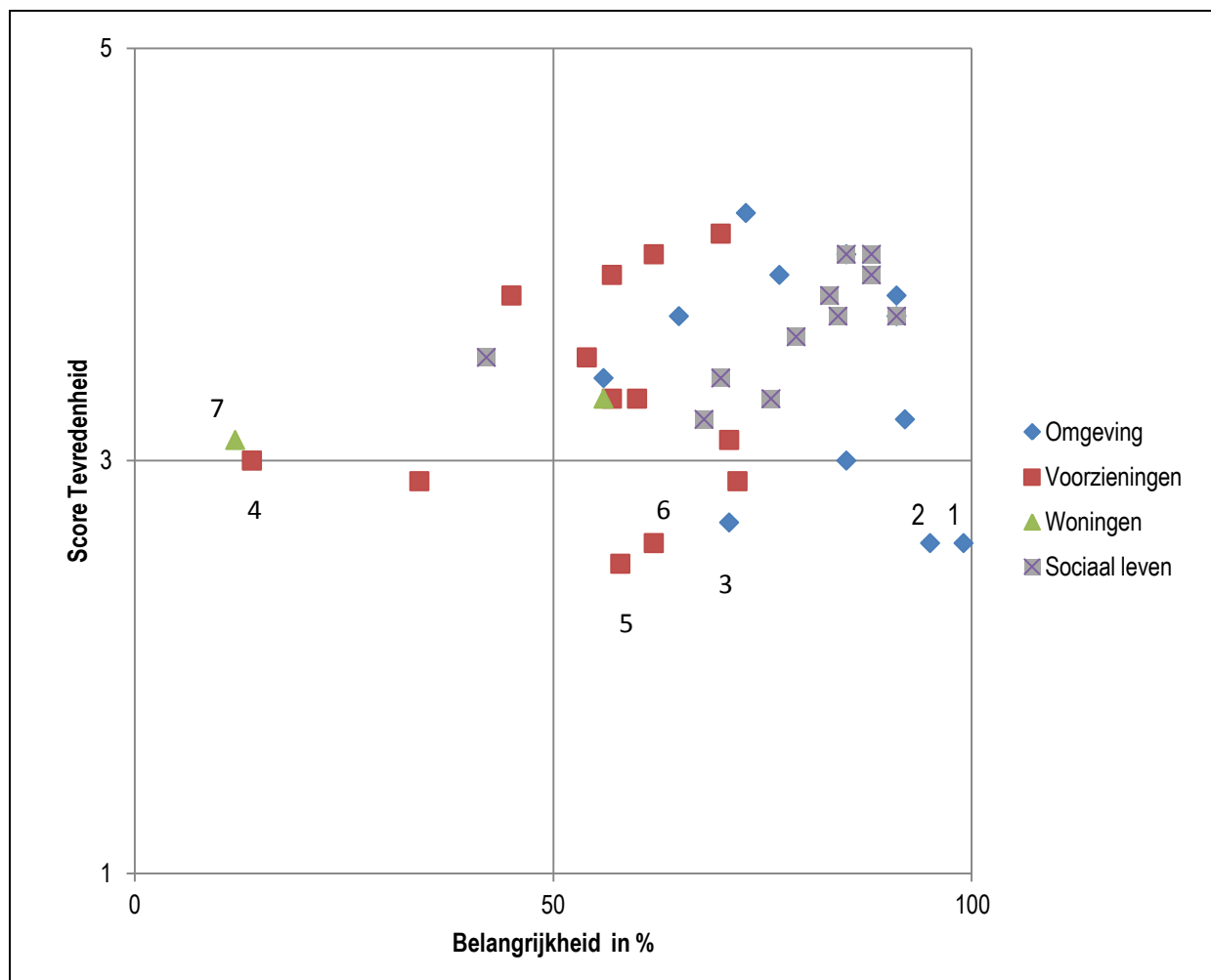
Voor beleid zijn vooral de velden 2 en 4 van belang. Hier vinden we immers de items terug die door de ouders als belangrijk worden aangeduid. In veld 2 staan de items waar men tevreden over is en in veld 4 de items waar men ontevreden over is.

Figuur 6 Toelichting bij de vier velden van de spreidingsgrafiek naar belangrijk en tevredenheid

Belangrijkheid	
Tevredenheid	1 Tevreden Niet belangrijk
	2 Tevreden Belangrijk
	3 Niet tevreden Niet belangrijk
	4 Niet tevreden Belangrijk

⁵ We gebruiken een schaal van 1 tot 5, de middelste waarde is dan 3 (bij een schaal van 0 tot 5 is dat 2,5).

Figuur 7 Spreidingsgrafiek van de 38 items (HIG 2012-13) voorgesteld per thema en gerangschikt naar belangrijkheid en tevredenheid

De items die we in HIG 2012-13 gerangschikt hadden onder het thema sociaal leven scoren veelal hoog voor belangrijkheid en voor tevredenheid.

De items die betrekking hebben op de omgeving scoren qua belangrijkheid hoog tot zeer hoog, maar hier zien we enkel items die qua tevredenheid laag scoren. Het gaat hier om 'Goed aangelegde en onderhouden voetpaden en fietspaden' (1) en 'Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen' (2). Een ander omgevingsitem waar men ook ontevreden over is, maar wel iets lager scoort qua belangrijkheid is 'Waar kinderen van acht op de stoep of op straat kunnen spelen' (3).

Wat betreft voorzieningen krijgen we een meer verspreid beeld. Maar algemeen vinden de respondenten de voorzieningenitems wat minder belangrijk dan de items sociaal leven en omgeving. Bepaalde voorzieningen scoren qua belangrijkheid zelfs erg laag. Qua belangrijkheid scoort in HIG 2012-13 'Dienst voor opvoedingsvragen' het laagst (4). Voorzieningen die meer dan de helft van de ouders nog belangrijk vinden, maar qua tevredenheid laag scoren zijn 'Vrijetijds- en sportvoorzieningen voor jongeren' (5) en 'Met een eigen plek voor tieners' (6).

Wat betreft woningen hadden we in HIG 2012-13 maar twee items ingebracht. Hier valt het op dat het item 'Met eenzelfde soort van eengezinswoningen' (7) qua belangrijkheid erg laag scoort.

5 WERKSHEMA GEZINSVRIENDELIJK WONEN

5.1 Sleutelkwesties van gezinsvriendelijk wonen

Na kennis te hebben gemaakt met wat ouders over gezinsvriendelijkheid denken willen we nu een werkschema Gezinsvriendelijk Wonen uitwerken. Het kan beleidvoerders en ontwerpers inspireren die tegemoet willen komen aan de behoeften van de hedendaagse gezinnen. Het werkschema bestaat uit vier dimensies: woningen, woonomgeving, voorzieningen en sociaal leven. Elke dimensie bevat aspecten van gezinsvriendelijk wonen die de beleidvoerder of de ontwerper voor een reeks uitdagingen stellen. We noemen ze sleutelkwesties van gezinsvriendelijk wonen. (Luyten D. , 2012)

Figuur 8 Dimensies van gezinsvriendelijk wonen

Figuur 9 Werkschema Gezinsvriendelijk wonen (Luyten D. , 2012)

GEZINSVRIENDELIJK WONEN					
WONINGEN	Behoorlijkheid	Typologie	Aanpasbaarheid	Betaalbaarheid	
WOONOMGEVING	Woonstructuur	Mobiliteit	Verkeersveiligheid	Spel en recreatie	Groen
VOORZIENINGEN	Kinderopvang en onderwijs	Welzijn en zorg	Handel, horeca en vrije tijd		
SOCIAAL LEVEN	Openbaarheid publieke ruimte	Sociale cohesie	Sociale veiligheid		

5.2 Woning

Gezinsvriendelijk wonen stelt vooreerst een aantal minimeisen aan de woning waarin het gezin leeft.

Behoorlijkheid

Men moet vooreerst eisen stellen aan de grootte van de woning waarbij de minimumgrootte samenhangt met het aantal bewoners. Deze normen zijn bijvoorbeeld van belang bij het mogelijk opsplitsen van woningen. Elke woning moet minimaal ook beschikken over een aantal functies (leefruimte, slaapruimten, berging, voldoende sanitair, ...).

Wat betreft buitenruimte moet men, zeker als de woning mee bestemd is voor kinderen, opteren voor de aanwezigheid van een groene kamer.

Zeker jonge kinderen spelen graag dicht bij huis en hun ouders. Een overgangsstrook of drempelruimte tussen woning en straat helpt die overgang te verzachten. Kinderen gebruiken de overgangszone tussen woning en publieke ruimte intensief als speelruimte (voorhof, gedeelde oprit, terras, ...).

Typologie

Voor gezinnen met kinderen sluit de individuele eengezinswoning met tuin en garage, gelegen in een aangename buurt met een veilige verkeerssituatie, voldoende speelruimte en groen, in vele gevallen nog aan bij de woonverwachtingen.

Men krijgt evenwel, mede onder druk van betaalbaarheid en duurzaamheidsoverwegingen, bij het gezinswonen steeds meer aandacht voor denser wonen en groepswoonbouw. Creatieve vormen van ruimtegebruik en stapelen van woningen kunnen ervoor zorgen dat gezinnen toch een voldoende ruime kwalitatieve woning blijven behouden met inbegrip van een tuintje of een voldoende groot terras.

Er zijn ook de nieuwe vormen van samenwonen en samenhuizen (economisch samenwonen, cohousing, kan-goerowonen, ...) met een toenemende aandacht voor het groepswoon.

Men opteert best voor wijken met verschillende woontypologieën. Dat sluit beter aan bij de diversiteit van gezinsvormen en de flexibiliteit van het hedendaagse gezin. Ook blijkt uit onze respondenten geen vragende partij zijn voor wijken met enkel eengezinswoningen.

Aanpasbaarheid

Met een oog voor evoluerende gezinssamenstellingen en de toenemende vergrijzing kan men best voldoende flexibiliteit bij de planindeling voorzien.

Op de soms onvoorspelbare behoeften van het wonen kan geanticipeerd worden door polyvalentie of aanpasbaarheid van de bestemming of compartimentering van ruimte in te bouwen. Woon- of slaapruimten worden niet eenzijdig benut, slaapkamers dienen niet enkel om te slapen maar ook als studeerkamer of leefruimte voor pubers.

De grootte van woningen kan worden aangepast door ze samen te voegen of op te splitsen. Om dit mogelijk te maken moet hier best wel een regelgevend kader worden gecreëerd.

Betaalbaarheid

Aan een gezinsvriendelijke woning kunnen een aantal voorwaarden van behoorlijkheid worden gesteld. De vraag is of ze dan nog betaalbaar blijft.

De meeste gemeenten hebben van Vlaanderen een bindend sociaal objectief opgelegd gekregen voor de realisatie van bijkomende sociale woningen. Het is belangrijk om na te gaan hoe men binnen sociaal wonen omgaat met gezinsvriendelijk wonen. Het Decreet Grond en Panden Beleid spreekt naast sociale woningen ook over bescheiden woningen en legt aan grote woonprojecten naast een sociale last ook een last bescheiden wonen op. Zijn deze bescheiden woningen een aanzet tot betaalbare gezinswoningen?

5.3 Woonomgeving

Actieradius

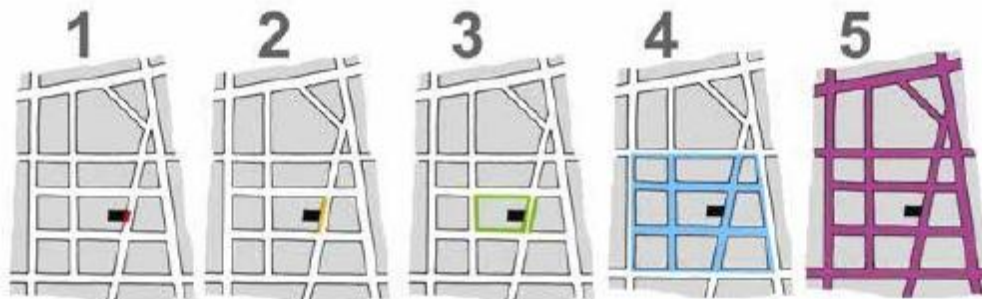
De actieradius van kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen evolueert naargelang de leeftijd. Hieronder een overzicht. (Struyven, 2009)

Figuur 10 Actieradius van kinderen naargelang de leeftijd (Struyven, 2009)

Leeftijd	Actieradius
Zuigeling (1 jaar)	1 – 6 meter
Peuter (1 – 3 jaar)	Oogcontact met ouder
Kleuter (4 – 6 jaar)	Maximum 100 – 150 meter
Schoolkind (6 – 10 jaar)	Maximum 300 – 500 meter
Schooljeugd (11 – 14 jaar)	Geen afstandsbeperking

Op basis van de actieradius van kinderen kunnen schaalniveaus voor ruimtelijke planning worden opgesteld. Van 1 tot 3 jaar is vooral het deurportaal, de woontypologie en architectuur van woningen. Van 4 tot 6 jaar wordt de straatnaar inrichting van wegen, het wegprofiel en de stoepen belangrijk. Van 6 tot 10 jaar is de inrichting van huizenblok-buurt-wijk (binnen grote fysieke barrières) van belang, de algemene inrichting van woongebieden en woonverkavelingen. Vanaf 10 – 12 jaar krijgt men een graduele uitbreiding naar dorp, woonkern, centrum. Vanaf 13 jaar kijkt men beste verder dan de eigen wijk want men krijgt een verdere uitbreiding naar gemeente en regio. (Kind & Samenleving i.s.m. Pillen, J., 2007)

Figuur 11 Actieradius van kinderen en schaalniveaus voor ruimtelijke planning (Vanderstede (red.) & Dekeyser, 2007, p. 49).

Hoe een woongebied inrichten?

Naargelang de leeftijd verplaatst men zich ook anders en gedraagt men zich anders in het verkeer. De wijze van verplaatsing zal ook gevolgen hebben voor de voorzieningen en de locatie van voorzieningen. De leeftijd heeft ook invloed op het invullen van de functie van het woongebied. Met de kinderen en jongeren in het woongebied zal er veel aandacht moeten gaan naar spel en sport. Maar naargelang de leeftijd speelt men anders.

De ouders vinden verkeersveiligheid essentieel voor een gezinsvriendelijke wijk. Als we de bezorgdheden van de ouders vertalen kunnen we stellen dat het gezinsvriendelijk inrichten van een wijk een keuze voor een bepaalde mobiliteit betekent. Verder is voor kinderen en jongeren spelen en ontspanning erg belangrijk.

Ook de groenstructuur en de kindvriendelijke inrichting van de groenstructuur (bijvoorbeeld bespeelbaar maken) moeten we bespreken.

Woonstructuur

In de woongebieden zal men een evenwicht moeten vinden tussen wonen en verkeer. Woongebieden zijn kwetsbare gebieden omdat hier veel kwetsbare groepen, zoals kinderen en bejaarden, deelnemen aan het verkeer. Bovendien komen in woongebieden verschillende vervoerswijzen (te voet, fiets, auto, openbaar vervoer) samen. Qua ruimtelijke ordening zal men moeten vastleggen welke gebieden voor wonen worden bestemd, welke woningen waar kunnen komen en welke eisen aan die woningen worden gesteld.

Op voorwaarde dat de verblijfsfunctie belangrijk is en er aan bepaalde inrichtingsnormen voldaan wordt kan men woongebieden afbakenen als woonerf, zone 30 of voetgangersgebied. Het inrichten van dergelijke zones gaat veel verder gaat dan het louter plaatsen van het relevante verkeersbord. Er worden ook eisen gesteld aan de inrichting van het openbaar domein.

Voor ontwerpers is er een leuke kindertoets voor de inrichting van de openbare ruimte (Struyven, 2009):

- Lopen op en langs een lijn, de kantjes ervan aflopen.
- Niveauverschillen om te springen en te klauteren.
- Een overzichtelijk gebied.
- Ergens kunnen rondlopen.
- Ergens een vlak stuk voor wielen en tekeningen,
- Duidelijke grenzen voor afspraken tussen ouders en kinderen: boordstenen en ruimtelijke geledingen.
- Water.
- Verrassende elementen.
- Ergens kunnen liggen.
- Ergens kunnen zitten.

Mobiliteit

Gezinsvriendelijk wonen vraagt aandacht voor verbindingen en netwerken tussen plekken. Hierbij zal men moeten omgaan met de verschillende vervoersmodi. Kinderen en jongeren hebben zeker baat bij het hanteren van het STOP-principe: eerst Stappers dan Trappers, dan Openbaar vervoer dan Privé autovervoer. Het is belangrijk om veel aandacht te besteden aan de ontsluitingsstructuren voor voetgangers en fietsers.

In woongebieden zal een zeer fijnmazig netwerk noodzakelijk zijn omwille van de talrijke relaties. Indien de openbare ruimte meerwaarde biedt (beeldkwaliteit, rustvoorzieningen enz.) zal er voor de functionele verplaatsingen meer te voet worden gegaan. Bijzondere aandacht moet gaan naar de routes naar school, speel- en sportterreinen en andere voorzieningen. Een oversteek moet voor kinderen (en voor mindermobiele personen) zeker aan bepaalde voorwaarden voldoen.

Voor korte verplaatsingen (< 10 km) is de fiets het duurzame vervoermiddel bij uitstek. Jongeren zijn fietsers bij uitstek.

Daarnaast is ook de nabijheid van openbaar vervoer gewenst.

In verblijfsgebieden met een snelheid lager dan 50 km per uur geldt als basisprincipe een menging van verkeerssoorten. Het mengen van fietsers met autoverkeer wordt door de publieke opinie dikwijls met argwaan onthaald. Dat heeft meestal te maken met een onaangepaste inrichting, waardoor de rijsnelheden van auto's nog te hoog zijn en/of de fietsers in de knel raken.

Maar veel gezinnen zijn ook sterk gericht op een autogebruik. De aanpak van de mobiliteit zal allicht tot discussies leiden, naast het autoluw maken van de wijk, zal ook het parkeerprobleem moeten worden aangepakt, waar bij koning auto wel wat van zijn pluimen mag verliezen.

Verkeersveiligheid

Voor ouders is verkeersveiligheid essentieel. Het gaat hier om veiligheid in het woongebied maar ook om verkeersveilige verbindingen naar school, skateramp of jeugdbeweging.

De ouders vinden verkeersveiligheid essentieel voor een gezinsvriendelijke wijk. Het gaat hierbij om een veilige infrastructuur (voetpaden, fietspaden en wegen) maar ook om het opleggen van beperkingen naar het autoverkeer. Beperking van de autosnelheid in een gezinsvriendelijke woonwijk blijkt ook een must.

Deze bezorgdheid van de ouders is begrijpelijk: het gaat om de veiligheid en fysieke integriteit van zijn kinderen.

Erg belangrijk is dat de verkeersvoorziening moet worden afgestemd op de aard van het gebied waarin de infrastructuur moet worden ingepast.

Er bestaan heel wat verschillende woongebieden. Ingrepen in een bepaald gebied moet altijd afgestemd worden op de aard van het gebied. Voetgangers, fietsers, openbaar vervoer en auto's behoren zich in de verschillende gebieden anders te gedragen, en ook de onderlinge verhouding is erg verschillend. Oplossingen in het ene gebied, gelden daarom niet in een ander gebied

Spel en recreatie

Spelen en bewegen is essentieel voor kinderen en jongeren. Spel, sport en de ontspanning moet binnen gezinsvriendelijk wonen ruime aandacht krijgen, ook in de stedelijke omgeving.

De directe leefomgeving heeft voor kinderen van verschillende leeftijdsgroepen een andere betekenis (Kennissplatform Verkeer en Vervoer, 2008).

Heel jonge kinderen spelen graag in een veilige omgeving en in het zicht van volwassenen. Een grasveldje of een zandbak in de buurt kan een eerste kennismaking zijn met spelen in de openbare ruimte. Ook de overgangszone tussen privé en openbaar is voor peuters en kleuters interessant: een voortuin, een brede stoep of een autovrije straat met kleine spelaanleidingen zoals bomen en struiken.

Kinderen in de basisschoolleeftijd richten zich steeds meer op de buitenwereld en gaan meer met leeftijdsgenoten en in groepsverband spelen: verstopperijtje, fietsen, voetballen. Deze kinderen zijn gebaat bij straten met brede stoepen en pleintjes, autovrije- en luwe straten, veilige fietsroutes, grasveldjes en verloren plekjes.

Weer oudere kinderen beschouwen de openbare ruimte als een sociale ontmoetingsplaats.

Het is een plek van vrijheid, waarbij het juist fijn is buiten het zicht en bereik van bijvoorbeeld ouders te zijn.

Met het verstrijken van de leeftijd verschuiven dus de actieradius en behoeften van kinderen. Dat is van belang bij een kindvriendelijke inrichting. De diverse leeftijdsgroepen geven een andere betekenis aan hun omgeving en doen van daaruit een ander beroep op de openbare ruimte. Dit heeft bijvoorbeeld gevolgen voor de inrichting van de openbare ruimte als speelruimte: iedere doelgroep heeft eigen behoeften en wensen.

Het speelbeleid moet afgestemd zijn op leeftijd en activiteitenpalet. Een speeltuig plaatsen in een grasperk is nog geen speelbeleid.

Spelen op straat kan diverse vormen aannemen: balspel, rondrijden met fietsje, skate, step of blades, met krijt tekeningen maken, actieve tikspelletjes, rustige gezelschapsspelletjes, met water spelen in de goot.... (Fris in het landschap ism Kind & samenleving, 2011)

Een aantal kwaliteiten van een straat zijn daarbij van belang zoals bestrating (materiaalkeuze, afwatering, speelse patronen) en straatuitrusting (bespeelbaar straatmeubilair, bespeelbare groenvoorzieningen, ...) (Kind & Samenleving i.s.m. Pillen, J., 2007).

Jan Van Gils verwijst naar een aantal mogelijke normen te hanteren bij het kindgericht inrichten van publieke ruimte. (Van Gils, 2010)

Tabel 5 Normen te hanteren bij het kindgericht inrichten van publieke ruimte. (Van Gils, 2010)

	Minimum oppervlakte	Maximale afstand	Maximale doelgroep	Oppervlakte doelgebied
Lokale plek	100 m ²	100 m	20 families	1 ha
Buurt speelplein	400 m ²	400 m	50 families	9 ha
Wijk speelplein	1.000 m ²	1.000 m	200 families	100 ha

Bij het inrichten van speel- en recreatieve plekken is het belangrijk om verschillende leeftijden hun plek te geven. Verschillende gemeenten zijn bezig met de uitbouw van een speelweefsel of een tienerweefsel. Het gaat hier om de uitbouw en inrichting van strategische zachte wegverbindingen to een 'kind- of speelroute' (Kind & Samenleving i.s.m. Pillen, J., 2007). Vanaf 12 jaar verhoogt de autonome mobiliteit gevoelig, waardoor de inrichting van jeugdroutes op wijkniveau, ook minder relevant is. Als er over kind- en speelroutes op wijkniveau wordt gesproken zal er dus vooral gedacht worden aan kinderen jonger dan 12 jaar. (Fris in het landschap ism Kind & samenleving, 2011, p. 10)

Voor het uitwerken van een tienerweefsel zal men dan ook verder dan de eigen wijk moeten kijken

Groen

Groen in de woonomgeving is niet alleen voor gezinnen belangrijk. Men kan groennormen opstellen (minimum-areaal) en die ook effectief realiseren. Het is bijkomend interessant om te zien hoe groene ruimte gezinsvriendelijk kan worden ingericht. Dat kan bijvoorbeeld door een kindgericht inrichten van groene ruimte en/of het groen bespeelbaar maken.

5.4 Voorzieningen

De term voorzieningen is een containerbegrip voor uiteenlopende functies, die variëren van gemeentelijke diensten, culturele centra, bibliotheek, theater, politie, brandweer, post, onderwijsinstellingen, sociale welzijnsvoorzieningen zoals kinderkribben, instellingen voor bejaarden, rusthuizen, dienstencentra, enz..., voorzieningen voor medische verzorging, religieuze instellingen, banken, handelszaken, horeca en vrije tijdsvoorzieningen. De vraag hier is hoe gezinsvriendelijk wonen zich verhoudt tot voorzieningen. Welke voorzieningen zijn gewenst en hoe moeten ze worden ingeplant en ingericht?

Voor gezinnen moet hierbij zeker aandacht gaan naar basisschool, kinderopvang en eerstelijnsgezondheidszorg. Voorzieningen zijn ook erg belangrijk voor een wijk. Ze dragen bij aan tot een levendige en duurzame wijk. Een voldoende grote dichtheid van bewoners is wel cruciaal voor het creëren van interessante woonomgevingen. Men kan wel bepaalde voorzieningen wensen, of zelfs plannen, maar als het draagvlak ontbreekt dreigt dat te mislukken.

Kinderopvang en onderwijs

Gezien de voortdurende stijging van de werkzaamheidsgraad van vrouwen en de afzwakking van de informele kinderopvang is de formele kinderopvang (voorschools en buitenschools) essentieel voor ouders van vandaag. Wat betreft kinderopvang is naast de beschikbaarheid (spreiding), de kwaliteit en de betaalbaarheid van belang. Meer dan bij de kinderopvang is de nabijheid van een basisschool van belang voor gezinnen. Hoe dichter de school hoe gemakkelijker kinderen van en naar school geraken.

Naast de aanwezigheid is de kwaliteit van de school van belang. In de stad kampt men met de problematiek van de witte/bruine/zwarte scholen. De vrije schoolkeuze maakt dat ouders niet altijd de meest nabij gelegen school kiezen. Ook het zelfstandig van en naar de basisschool gaan is in de stad niet altijd vanzelfsprekend.

De stoepen van en naar de school en de oversteekplaatsen vragen om een bijzondere aandacht.

Jongeren die naar de secundaire school gaan zijn al heel wat mobieler. Men ziet dan ook dat de nabijheid van de school minder belangrijk wordt. Wel belangrijk blijven de verbindingen met de school: veilige fietspaden en goede verbindingen met het openbaar vervoer.

Brede scholen zijn scholen die ook activiteiten buiten school en buiten schooltijd aanbieden. Een brede school kan een belangrijke spelen voor het sociale leven in de buurt.

Veel aandacht moet gaan naar verkeersveiligheid in de schoolomgeving. (Agentschap Wegen en Verkeer, 2010).

Welzijn en zorg

Op basis van de resultaten van ons onderzoek willen we stellen dat behoudens eerstelijnsgezondheidszorg (dokter, apotheker) ouders het minder of niet belangrijk vinden dat er welzijnsdiensten in hun wijk zijn gelegen. De ouders zijn doorgaans mobiel en als het nodig zullen ze de diensten wel vinden als die bereikbaar zijn.

Bekijkt men de aanwezigheid van welzijn en zorg niet vanuit gezinsvriendelijk wonen, maar vanuit de optiek van een levensloopbestendige wijk of een woonzorgzone dan krijgen we een heel ander beeld. Hier wordt de zone, de buurt eigenlijk grotendeels opgehangen aan zorg- en of dienstverlening omdat ouderen veel minder mobiel zijn.

Handel, horeca en vrije tijd

Voor de dagelijkse boodschappen zijn buurtwinkels van belang. Anderzijds zien we veel gezinnen (met de wagen) winkelen in de supermarkt. Zoals reeds gezegd vereist de aanwezigheid van voorzieningen een voldoende

draagvlak. Dat maakt dat buiten de stad het niet altijd vanzelfsprekend is dat de gewenste buurtwinkels aanwezig zijn.

Ouders zijn meestal geen vragende partij om in hun buurt ontspanning- of sportvoorzieningen voor zichzelf te hebben. Ze zullen zich wel verplaatsten.

Wat betreft vrije tijd willen we wat betreft de kinderen en jongeren wijzen op het belang van veilig bereikbare jeugdbeweging, sportvereniging, tekenacademie en muziekschool, bibliotheek, fuifzalen

5.5 Sociaal leven

Het inrichten van de ruimte is meer dan een kwestie van esthetiek of smaak. Inrichten van de ruimte heeft ook invloed op het sociale leven (Loopmans, et al., 2011) en op het welzijn en de gezondheid van het individu (Mens & Wagenaar, 2009). De relatie tussen bebouwde ruimte en sociaal leven is niet zo eenvoudig te vatten. Stedenbouwkundige ingrepen blijken niet altijd te werken of blijken soms zelfs het tegenovergestelde effect dan bedoeld te ressorteren.

Openbaarheid van de publieke ruimte

Publieke ruimte moet vrij toegankelijk en goed bruikbaar zijn voor een gevarieerde groep van mensen maar kinderen spelen minder op straat, kinderen gaan minder zelf naar school en jongeren mogen niet rondhangen op straat.

Een sociaal en actief leven is voor iedere mens essentieel maar wordt door verschillende doelgroepen dikwijls wel anders ingevuld.

Kinderen op de stoep, op het plein, in het park maken de omgeving levendig. Ouderen op een bankje kijken graag naar spelende kinderen, maar stellen het niet altijd op prijs dat de kinderen hun bankje als speeltuig gebruiken. Het samengaan en het gezamenlijk gebruik van publieke ruimte en diverse voorzieningen ligt heel wat moeilijker voor ouderen en jongeren.

Bij het ontwerpen van de openbare ruimte moet men in iedere specifieke situatie en best in samenspraak met alle betrokkenen zoeken naar een optimale combinatie van drie aandachtspunten: de toegankelijkheid optimaliseren, een gemengd gebruik stimuleren en bemiddelen in confrontaties (Technum, 2001).

Sociale cohesie

Er wordt gewaarschuwd voor een tweedeling in de stad, die zich zowel uit in migratiestromen, type en kwaliteit van de woningen, schoolkeuze, vrijetijdsbesteding van kinderen, enz... (Kartsen, Reijndorp, & van der Zwaard, 2006). Op straat loeren conflicten tussen generaties, sociale desintegratie en deviant gedrag om de hoek.

Gezinsvriendelijk wonen vraagt aandacht voor sociale cohesie, voor contacten tussen mensen en opbouw van sociale netwerken.

In het HIG-onderzoek komt naar voor dat ouders contacten met burens erg belangrijk vinden voor een gezinsvriendelijk wijk. Deze contacten zijn zelfs belangrijker dan contacten met andere gezinnen met kinderen in de buurt. Het komt er niet op neer dat men elkanders deur wil plat lopen, maar wel dat men, als dat nodig beroep op elkaar kan doen.

Opvallend is verder dat het feit dat familie in de buurt woont, niet als zeer belangrijk naar voor komt.

Sociale veiligheid

Er is het probleem van de angst in de publieke ruimte. Er is de overlast van medebewoners. Overlast wordt dikwijls veroorzaakt door jongeren.

Hier staat men met gezinsvriendelijk wonen voor een hele uitdaging. Men wil de straat open stellen voor alle leden van het gezin, jongeren inclusief, maar men merkt dat andere bewoners last hebben van deze jongeren.

Hier stelt zich in het kader van de openbaarheid van de publieke ruimte de problematiek van de toegankelijkheid van deze publieke ruimte.

Ouders vinden het voor gezinsvriendelijkheid van hun woonwijk zeer belangrijk dat er geen sprake is van straatcriminaliteit, vandalisme of druggebruik. Als blijkt dat deze overlast mogelijk veroorzaakt wordt door jongeren dan staat het gezinsvriendelijk wonen hiermee voor een zeer grote uitdaging.

Men wil gezinnen met jonge kinderen aantrekken terwijl gezinnen met oudere kinderen hiervoor potentieel een bedreiging vormen.

Mogelijk bestaat er in de omgeving vaak geen aanbod waar jongeren gebruik van kunnen maken om hun vrije tijd door te brengen. Gezinsvriendelijk wonen vraagt niet enkel aandacht voor kinderen maar zeker ook voor de jongeren. Een van de grootste problemen in probleembuurtten, blijkt de slechte relatie tussen jongeren en volwassenen (Warmenbol & Goossens, 2006).

6 OVER GEZINSVRIENDELIJKHEID

Dit alles brengt ons tot slot bij de kern van gezinsbeleid.

Een eenvoudig en duidelijk principe voor het gezinsbeleid is dat het er voor gaat om het functioneren van gezinnen te optimaliseren. Zonder hierbij normerend te zijn en met alle openheid voor de pluriformiteit en flexibiliteit van de gezinnen van vandaag, kan het gezinsbeleid het samenleven van mensen bevorderen en het gezin als solidariteitsmechanisme en element van sociale cohesie ondersteunen.

Kindvriendelijkheid en gezinsvriendelijkheid

Kindvriendelijkheid en gezinsvriendelijkheid worden gemakkelijk door elkaar gebruikt. Zo verglijdt gezinsvriendelijkheid wel eens tot kindvriendelijkheid. Kindvriendelijkheid is ongetwijfeld een belangrijk onderdeel van gezinsvriendelijk, maar gezinsvriendelijk is toch wel wat meer dan kindvriendelijkheid.

Kinderen zijn lief....maar ze groeien en dan zijn het jongeren.

De groep jongeren ligt dikwijls wat moeilijker dan de kinderen. Ook de combinatie ouderen en jongeren is uitdagender dan de combinatie ouderen en kinderen. Maar gezinsvriendelijkheid vraagt ook aandacht voor jongeren. In de gezinnen zijn er naast de jongeren en de kinderen ook nog de ouders.

Als we naar de ouders kijken krijgen we ook aandacht voor de financiële draagkracht van het gezin. Het gezin staat voor hoge woonkosten en de middelen zijn beperkt.

Er zijn verder de verschillende gezinsvormen, de flexibiliteit van het moderne gezin en de nieuwe vormen van samenwonen. Er is een grote verscheidenheid aan gezinsvormen. Ouderschap komt nu ongeveer even veel voor bij gehuwde dan bij ongehuwd samenwonende paren. Er zijn de eenoudergezinnen, twee oudergezinnen, de nieuw samengestelde gezinnen,

Een gezinsvorm is ook geen stabiel gegeven. Veel gezinnen van vandaag blijven niet in één categorie doorheen hun levensloop. Heel wat koppels gaan uit elkaar en na een periode als alleenstaande gaat het merendeel een nieuwe relatie aan met een nieuwe partner, die al dan niet kinderen heeft. Vervolgens gaat het koppel na enkele maanden samenwonen.

De flexibiliteit (dynamiek-) van het hedendaagse gezin en het steeds groter aantal samengestelde gezinnen vormen bijzondere uitdagingen voor het lokaal beleid.

We moeten er misschien ook beter van uitgaan dat (leden van) de hedendaagse gezinnen meer zullen verhuizen, en dat men dan ook diverse woonvormen moet voorzien die aangepast zijn (of vlot aanpasbaar zijn) aan levensfasen en diverse levenssituaties (starterswoningen, studio's of kleine woningen voor tijdelijke huisvesting na een scheiding, gezinswoningen, cohousing, ouderenwoningen, woningen voor samengestelde gezinnen).

Lokaal gezinsbeleid vereist ook aandacht voor aangepaste woonvormen, goede fysieke inrichting, goede sociale voorzieningen, een goede samenleving met buurtbewoners en veiligheid. Aandacht voor kinderen is hierbij essentieel, maar te beperkt. Er zijn ook andere leeftijdsgroepen in onze samenleving. Wat voor een bepaalde kwetsbare groep het beste is, is dat niet perse voor een andere kwetsbare groep. We moeten ons ook afvragen of een te sterke focus op gezinsvriendelijkheid een woonwijk wel voldoende levensloopbestendig en duurzaam maakt. Een levensloopbestendige wijk vraagt om een aantal ingrepen, woonvormen en voorzieningen die voor gezinsvriendelijkheid in strikte zin niet onmiddellijk een must zijn. Hetzelfde geldt voor een duurzame wijk.

Een wijk voor iedereen?

Als het over de inrichting van de buurt gaat, zeker als het de inrichting van de woonomgeving betreft, schuift men wel eens het concept 'Design for All' naar voor. (EIDD, 2012). Het principe gaat uit van de gedachte dat de omgeving zodanig ontworpen kan/moet worden dat het merendeel van de bevolking probleemloos in de omgeving kan functioneren. Dat klinkt eenvoudig mooi, maar daar horen toch wat kanttekeningen bij. Men suggereert wel meer om bij het ontwerpen niet de gemiddelde mens als maat der dingen te nemen maar wel de kwetsbaarste mens. Dat zou dan uiteindelijk gunstig zijn voor iedereen.

Is het dan zo dat een kindvriendelijke wijk ook meteen een levensloopbestendige wijk is. En omgekeerd dat een wijk die hoog scoort op het vlak van woonzorg meteen ook een gezinsvriendelijke wijk is? We denken van niet. (Luyten D. , 2012)

Het principe gaat misschien op als er naar de verkeersruimte wordt gekeken: een verkeersruimte die ontworpen wordt op de beperkingen van kinderen zal ook vriendelijk zijn voor andere kwetsbare verkeersdeelnemers (Kennissplatform Verkeer en Vervoer, 2008, p. 21 ev). Maar voor andere dimensies en thema's lopen de wensen en behoeften van verschillende doelgroepen misschien toch wat te ver uiteen om zomaar vanuit één groep meteen tot een gezamenlijk antwoord te komen. Wat voor de ene groep het beste is, is dat niet perse voor een andere.

Zo zagen we bijvoorbeeld dat mensen van verschillende leeftijd een andere actieradius hebben en zich ook anders bewegen. De leefomgeving heeft voor hen een andere betekenis. De combinatie van verschillende groepen in de publieke ruimte is niet altijd vanzelfsprekend. Ouderen op een bankje kijken graag naar spelende kinderen, maar stellen het niet altijd op prijs dat de kinderen hun bankje als speeltuig gebruiken. Het gezamenlijk gebruik van publieke ruimte door ouderen en (al dan niet allochtone) jongeren ligt nog moeilijker. Men heeft het dan snel over overlast door 'rondhangende' jongeren. Een van de grootste problemen in probleembuurtten, blijkt de slechte relatie tussen jongeren en volwassenen.

Of kijken we naar de voorzieningen. Ieder heeft baat bijvoorzieningen. Maar het lijstje van gewenste voorzieningen zal verschillen. Voor ouders met jongere kinderen is het speeltuintje, de kinderopvang en later de nabije basisschool belangrijk. (Deze voorzieningen kunnen dan weer te luidruchtig zijn voor anderen) Voor hun eigen sport en ontspanningsmogelijkheden is het voor de ouders niet zo belangrijk of die in de eigen wijk zijn gelegen. Ze trekken wel ergens anders naar toe om zich te ontspannen zoals men ook gemakkelijker naar een wat verder gelegen supermarkt of andere winkels trekt of rijdt. In de woonzorgzone krijgen we een ander beeld, hier wordt de zone, de wijk, eigenlijk grotendeels opgehangen aan nabije voorzieningen van zorg- en of dienstverlening. (Luyten D. , 2012)

Moet het *Design for All*-concept dan in de prullenmand? Neen, maar we moeten het wel in een juist perspectief plaatsen. *Design for All* moeten we interpreteren als ontwerp met als doel alle mensen gelijke kansen te geven bij het participeren in de maatschappij. Om dit doel te bereiken moeten de gebouwde omgeving, producten, diensten, cultuur en informatie – alles wat gemaakt is door mensen voor mensen – voor iedereen toegankelijk en geschikt zijn en afgestemd zijn op een steeds groter wordende diversiteit (EIDD, 2012).

Bij de toepassing van *Design for All* is daarom een analyse van menselijke behoeften en verlangens belangrijk evenals de betrokkenheid van de verschillende gebruikers. Juist het onderzoek naar de behoeften van ouderen, kinderen, jongeren, alleenstaanden, diverse gezinnen en hun leden toont aan dat er naast gemeenschappelijke behoeften ook uiteenlopende behoeften en belangen zijn.

7 BIJLAGEN

7.1 Tabellen

7.1.1 Concepten van gezinsvriendelijkheid

Rotterdam

Figuur 12 Concept van gezinsvriendelijkheid gebruikt in het Rotterdams onderzoek 'Ouders aan het woord' en samengesteld uit 8 thema's en 32 items (Pool, 2006)

Thema's	Items
Omgevingsfactoren in de wijk	1. Met veel groen (grasveld, bomen enz.) 2. Met brede stoepen 3. Met schone straten en portieken 4. Met goede straatverlichting 5. Met huizen met tuinen
Contacten met andere buurtbewoners	6. Met controle op straat door andere ouders 7. Met contacten tussen burens 8. Zonder overlast door andere buurtbewoners
Activiteiten kinderen en jongeren	9. Met speelvoorzieningen voor jongeren, zoals een basketbal- of voetbalveld 10. Met een buurthuis met activiteiten voor jongeren en kinderen 11. Met Speeltuin voor kleine kinderen 12. Met een kinderboerderij
Vervoersmogelijkheden	13. Met ruime parkeergelegenheid voor de deur 14. Met veel openbaar vervoer van en naar de wijk
Veiligheid	15. Met regelmatig politie op straat 16. Met een autovrije zone 17. Zonder drugoverlast 18. Met veilige wegen en fietspaden 19. Zonder hangjongeren
Voorzieningen voor ouders en kinderen	20. Met winkels voor de dagelijkse boodschappen 21. Met een brede school 22. Met een basisschool 23. Met een kinderdagverblijf 24. Met een middelbare school 25. Met een gezondheidscentrum (huisarts, apotheek)
Contacten met andere gezinnen	26. Met veel gezinnen 27. Waarin bijeenkomsten worden georganiseerd waarbij je andere ouders leert kennen 28. Met een netwerk van ouders die op elkaar kinderen passen
Voorzieningen voor ouders	29. Met een plek waar je informatie kunt krijgen over de wijk/stad, opvoeding en onderwijs 30. Met sportmogelijkheden voor ouders 31. Met werkgelegenheid in de buurt 32. Met uitgaansgelegenheden

Figuur 13 Concept van gezinsvriendelijkheid gebruikt in HIG 2008-09 en samengesteld uit 8 thema's en 32 items

Thema's	Items
Omgevingsfactoren in de wijk	1. Met veel groen (gras, bomen enz.) 2. Propere straten 3. Met goede straatverlichting 4. Met huizen met tuintje 5. Milieuvriendelijke voorzieningen in de buurt (glasbollen, papierophaling,...)
Sociaal netwerk	6. Controle op straat door andere ouders 7. Met contacten tussen buren 8. Zonder hinder van andere buurtbewoners
Activiteiten kinderen en jongeren	9. Speeltuin voor kleine kinderen 10. Speel en sportvoorzieningen voor jongeren 11. Jeugdbeweging 12. Jeugdwerking voor 14 plus
Vervoersmogelijkheden	13. Goede verharde voetpaden met hellend vlak 14. Met ruime parkeergelegenheid voor de deur 15. Bereikbare halte openbaar vervoer in de wijk
Veiligheid	16. Met regelmatig politie op straat 17. Beperking autosnelheid in de wijk 18. Geen straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast 19. Met veilige wegen en fietspaden
Voorzieningen voor ouders en kinderen	20. Met buurtwinkels 21. Basisschool 22. Voorschoolse kinderopvang (3 maand tot 2,5j) 23. Buitenschoolse kinderopvang (voor en na school, schoolvakanties) 24. Huisartsenpraktijk en apotheker in de buurt
Contacten met andere gezinnen	25. Met veel andere gezinnen met kinderen 26. Voldoende verenigingsleven met gezinsgerichte activiteiten 27. Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen
Voorzieningen voor ouders	28. Goede bereikbaarheid van gemeentelijke diensten (bib, gemeentehuis, ...) 29. Goed bereikbare sportmogelijkheden voor ouders 30. Ondersteunende voorzieningen voor combinatie arbeid gezin (strijkatelier, dienstencheques,...) 31. Voldoende bereikbaar/aanwezig uitgaansleven (cinema, cultuur, cafe...) 32. Wijkgerichte informatie op gemeentelijke website

Figuur 14 Concept van gezinsvriendelijkheid gebruikt in HIG 2009-10 en samengesteld uit 8 thema's en 32 items

Thema's	Items
Omgevingsfactoren in de wijk	<ol style="list-style-type: none"> 1. Met veel groen (gras, bomen, parken, enz.) 2. Met propere straten 3. Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ... 4. Met milieuvriendelijke voorzieningen in de buurt (glasbollen, papierophaling,...)
Contacten andere gezinnen en sociale samenhang	<ol style="list-style-type: none"> 5. Met veel andere gezinnen met kinderen 6. Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen 7. Met contacten tussen burens 8. Met controle op straat door andere ouders
Activiteiten kinderen en jongeren	<ol style="list-style-type: none"> 9. Met een speeltuin voor kleine kinderen 10. Met vrijetijds- en sportvoorzieningen voor jongeren (basketbal, voetbal, skaten,...) 11. Met jeugdbeweging 12. Met jeugdwerking voor 14 plus (Jeugdhuis, jeugdcafé,...)
Mobiliteit	<ol style="list-style-type: none"> 13. Met goede verharde voetpaden met hellend vlak 14. Met goede fietspaden 15. Met bereikbare halte openbaar vervoer in de wijk 16. Met ruime parkeergelegenheid voor de deur
Veiligheid	<ol style="list-style-type: none"> 17. Met goede straatverlichting 18. Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast 19. Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen 20. Met beperking autosnelheid in de wijk
Opvang, school en Ondersteuning	<ol style="list-style-type: none"> 21. Met voorschoolse kinderopvang (3 maand tot 2,5j) 22. Met basisschool 23. Met buitenschoolse kinderopvang (voor en na school, schoolvakanties) 24. Met ondersteunende voorzieningen voor combinatie arbeid gezin (strijk-atelier, dienstencheques,...)
Voorzieningen	<ol style="list-style-type: none"> 25. Met buurtwinkels (dagelijkse boodschappen) 26. Met huisarts en apotheker 27. Met sportmogelijkheden en uitgaansleven voor ouders 28. Met een verenigingsleven met gezinsgerichte activiteiten
Algemeen vertrouwen in mensen en voorzieningen	<ol style="list-style-type: none"> 29. Zonder overlast van andere buurtbewoners 30. Met voldoende aanwezigheid van de politie 31. Met een gemeente die begaan is met het leven in de wijk 32. Met goede bereikbaarheid van gemeentelijke diensten

Figuur 15 Concept van gezinsvriendelijkheid gebruikt in HIG 2010-11 en samengesteld uit 8 thema's en 32 items

Thema's	Items
Omgevingsfactoren in de wijk	1. Met voldoende groen (gras, bomen, parken, enz.) 2. Met propere straten 3. Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ... 4. Met milieuvriendelijke voorzieningen in de buurt (glasbollen, papierophaling,...)
Contacten andere gezinnen en sociale samenhang	5. Met veel andere gezinnen met kinderen 6. Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen 7. Met contacten tussen burens 8. Met controle op straat door andere ouders
Activiteiten kinderen en jongeren	9. Met een speeltuin voor kleine kinderen 10. Met vrijetijds- en sportvoorzieningen voor jongeren (basketbal, voetbal, skaten,...) 11. Met jeugdbeweging 12. Met jeugdwerking voor 14 plus (Jeugdhuis, jeugdcafé,...)
Mobiliteit	13. Met aandacht voor voetgangers en goede fietsverbindingen 14. Met bereikbare halte openbaar vervoer in de wijk 15. Met ruime parkeergelegenheid voor de deur 16. Met een goede bereikbaarheid van en naar het werk
Veiligheid	17. Met goede straatverlichting 18. Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast 19. Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen 20. Met beperking autosnelheid in de wijk
Opvang, school en ondersteuning	21. Met voorschoolse kinderopvang (3 maand tot 2,5j) 22. Met basisschool 23. Met buitenschoolse kinderopvang (voor en na school, schoolvakanties) 24. Met familie in de buurt
Voorzieningen	25. Met buurtwinkels (dagelijkse boodschappen) 26. Met huisarts en apotheker 27. Met sportmogelijkheden en uitgaansleven voor ouders 28. Met een verenigingsleven met gezinsgerichte activiteiten
Algemeen vertrouwen in mensen en voorzieningen	29. Zonder overlast van andere buurtbewoners 30. Met bewoners die begaan zijn met het leven in de wijk 31. Met een gemeente die begaan is met het leven in de wijk 32. Met goed bereikbare en toegankelijke gemeentelijke diensten

Figuur 16 Concept van gezinsvriendelijkheid gebruikt in HIG 2011-12 en samengesteld uit 8 thema's en 32 items

Thema's	Items
Omgevingsfactoren in de wijk	1. Met veel groen (gras, bomen, parken, enz.) 2. Met propere straten 3. Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ... 4. Met milieuvriendelijke voorzieningen in de buurt (glasbollen, papierophaling,...)
Contacten andere gezinnen en sociale samenhang	5. Met veel andere gezinnen met kinderen 6. Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen 7. Met contacten tussen burens 8. Waar men als dat nodig is beroep kan doen op elkaar
Activiteiten kinderen en jongeren	9. Met een speeltuin voor kleine kinderen 10. Met vrijetijds- en sportvoorzieningen voor jongeren (basketbal, voetbal, skaten,...) 11. Met jeugdbeweging 12. Met jeugdwerking voor 14 plus (Jeugdhuis, jeugdcafé,...)
Mobiliteit	13. Met goede voetpaden en fietspaden 14. Met bereikbare halte openbaar vervoer in de wijk 15. Met ruime parkeergelegenheid voor de deur 16. Met een goede bereikbaarheid van en naar het werk
Veiligheid	17. Met goede straatverlichting 18. Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast 19. Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen 20. Met beperking autosnelheid in de wijk
Opvang, school en ondersteuning	21. Met voorschoolse kinderopvang (3 maand tot 2,5j) 22. Met basisschool 23. Met buitenschoolse kinderopvang (voor en na school, schoolvakanties) 24. Met familie in de buurt
Voorzieningen	25. Met buurtwinkels (dagelijkse boodschappen) 26. Met huisarts en apotheker 27. Met sportmogelijkheden en uitgaansleven voor ouders 28. Met geregelde activiteiten waar burens elkaar ontmoeten
Algemeen vertrouwen in mensen en voorzieningen	29. Zonder overlast van andere buurtbewoners 30. Met bewoners die betrokken zijn op het leven in de wijk 31. Waar je levenslang kan blijven wonen 32. Met goede bereikbaarheid van gemeentelijke diensten

Figuur 17 Concept van gezinsvriendelijkheid gebruikt in HIG 2012-13 en samengesteld uit 4 thema's en 38 items

Dimensies	Items
Omgeving	1. Met veel groen (gras, bomen, parken, enz.) 2. Met propere straten 3. Met een goede afvalophaling en milieuvriendelijke voorzieningen in de buurt (glasbollen, papierophaling, vuilbakjes,...) 4. Met goede straatverlichting 5. Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ... 6. Met goed aangelegde en goed onderhouden voetpaden en fietspaden 7. Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen 8. Met een beperking van de autosnelheid in de wijk 9. Waar kinderen van acht op de stoep of op straat kunnen spelen 10. Met vlot bereikbare halte en voldoende bediening van het openbaar vervoer 11. Met parkeergelegenheid voor de deur 12. Met een goede bereikbaarheid van en naar het werk
Voorziening	13. Met een speeltuin voor kleine kinderen in de wijk 14. Met een eigen plek (binnen of buiten) voor tieners in de wijk waar ze kunnen afspreken, kletsen en wat rond hangen ... 15. Met vrijetijds- en sportvoorzieningen voor jongeren (basketbal, voetbal, skaten,...) in de wijk 16. Met jeugdbeweging in de omgeving 17. Met jeugdwerking voor 14 plus (Jeugdhuis, jeugdcafé,...) op fietsafstand 18. Met voorschoolse kinderopvang (3 maand tot 2,5j) in de omgeving 19. Met een basisschool op wandelafstand 20. Met buitenschoolse kinderopvang (voor en na school, schoolvakanties) 21. Met sportmogelijkheden en uitgaansleven voor ouders in de wijk 22. Met buurtwinkels (dagelijkse boodschappen) in de omgeving 23. Met huisarts en apotheker in de omgeving 24. Met een bereikbare dienst in de omgeving waar je terecht kan voor gewone opvoedingsvragen 25. Met een goede bereikbaarheid van de gemeentelijke diensten
Woningen	26. Met een mix van woningen zodat mensen met uiteenlopende financiële middelen in de wijk kunnen wonen 27. Met eenzelfde soort van eengezinswoningen
Sociaal leven	28. Met familie in de buurt 29. Met veel andere gezinnen met kinderen in de wijk 30. Met contacten tussen burens 31. Met geregelde activiteiten waar burens elkaar kunnen ontmoeten 32. Waar je als dat nodig is beroep kan doen op elkaar 33. Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen 34. Waar oudere bewoners lang zelfstandig kunnen blijven wonen 35. Met bewoners die betrokken zijn op het leven in de wijk 36. Zonder overlast van andere wijkbewoners 37. Waar je in de wijk geen plekken moet vermijden 38. Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast

7.1.2 Wat is voor ouders belangrijk voor een gezinsvriendelijk wijk?

HIG 2008-09

Tabel 6 Overzicht van de percentages waarmee de items worden genoemd als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk, voor het onderzoeksjaar HIG 2008-09 en gerangschikt naar hoogte van percentage

Veel groen (gras, bomen enz.)	91%
Beperking autosnelheid in de wijk	91%
Contacten tussen bureaus	89%
Geen straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast	89%
Veilige wegen en fietspaden	89%
Propere straten	88%
Bereikbare halte openbaar vervoer in de wijk	86%
Speel en sportvoorzieningen voor jongeren	79%
Milieuvriendelijke voorzieningen in de buurt (glasbollen, papierophaling,...)	77%
Huizen met tuintje	75%
Speeltuin voor kleine kinderen	75%
Goede straatverlichting	71%
Jeugdbeweging	71%
Buitenschoolse kinderopvang (voor en na school, schoolvakanties)	70%
Veel andere gezinnen met kinderen	68%
Huisartsenpraktijk en apotheker in de buurt	63%
Basisschool	61%
Voorschoolse kinderopvang (3 maand tot 2,5j)	61%
Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen	61%
Goede verharde voetpaden met hellend vlak	59%
Goede bereikbaarheid van gemeentelijke diensten (bib, gemeentehuis, ...)	59%
Ruime parkeergelegenheid voor de deur	54%
Regelmatig politie op straat	54%
Voldoende verenigingsleven met gezinsgerichte activiteiten	54%
Zonder hinder van andere buurtbewoners	52%
Jeugdwerking voor 14 plus	48%
Buurtwinkels	48%
Controle op straat door andere ouders	45%
Goed bereikbare sportmogelijkheden voor ouders	41%
Ondersteunende voorzieningen voor combinatie arbeid gezin (dienstencheques...)	36%
Wijkgerichte informatie op gemeentelijke website	36%
Voldoende bereikbaar/aanwezig uitgaansleven (cinema, cultuur, café...)	30%

HIG 2009-10

Tabel 7 Overzicht van de percentages waarmee de items worden genoemd als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk, voor het onderzoeksjaar HIG 2009-10 en gerangschikt naar hoogte van percentage

Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast	96%
Met propere straten	92%
Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen	92%
Met veel groen (gras, bomen, parken, enz.)	92%
Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ...	92%
Met beperking autosnelheid in de wijk	92%
Met contacten tussen burens	84%
Met een speeltuin voor kleine kinderen	82%
Met bereikbare halte openbaar vervoer in de wijk	80%
Met goede fietspaden	78%
Met buurtwinkels (dagelijkse boodschappen)	77%
Met goede straatverlichting	75%
Met een gemeente die begaan is met het leven in de wijk	75%
Zonder overlast van andere buurtbewoners	75%
Met milieuvriendelijke voorzieningen in de buurt (glasbollen, papierophaling,...)	73%
Met vrijetijds- en sportvoorzieningen voor jongeren (basketbal, voetbal, skaten,...)	73%
Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen	73%
Met huisarts en apotheker	73%
Met basisschool	73%
Met veel andere gezinnen met kinderen	71%
Met voorschoolse kinderopvang (3 maand tot 2,5j)	67%
Met ruime parkeergelegenheid voor de deur	65%
Met goede verharde voetpaden met hellend vlak	63%
Met buitenschoolse kinderopvang (voor en na school, schoolvakanties)	61%
Met jeugdbeweging	57%
Met goede bereikbaarheid van gemeentelijke diensten	51%
Met jeugdwerking voor 14 plus (Jeugdhuis, jeugdcafé,...)	49%
Met controle op straat door andere ouders	49%
Met een verenigingsleven met gezinsgerichte activiteiten	45%
Met voldoende aanwezigheid van de politie	45%
Met sportmogelijkheden en uitgaansleven voor ouders	35%
Met ondersteunende voorzieningen voor combinatie arbeid gezin (dienstencheques...)	28%

HIG 2010-11

Tabel 8 Overzicht van de percentages waarmee de items worden genoemd als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk, voor het onderzoeksjaar HIG 2010-11 en gerangschikt naar hoogte van percentage

Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen	99%
Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast	97%
Met propere straten	96%
Met aandacht voor voetgangers en goede fietsverbindingen	96%
Met voldoende groen (gras, bomen, parken, enz.)	95%
Met beperking autosnelheid in de wijk	93%
Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ...	92%
Met milieuvriendelijke voorzieningen in de buurt (glasbollen, papierophaling,...)	89%
Met een gemeente die begaan is met het leven in de wijk	87%
Met een speeltuin voor kleine kinderen	86%
Zonder overlast van andere buurtbewoners	86%
Met bewoners die begaan zijn met het leven in de wijk	86%
Met contacten tussen burens	83%
Met goede straatverlichting	83%
Met vrijetijds- en sportvoorzieningen voor jongeren (basketbal, voetbal, skaten,...)	82%
Met basisschool	78%
Met veel andere gezinnen met kinderen	77%
Met bereikbare halte openbaar vervoer in de wijk	76%
Met een goede bereikbaarheid van en naar het werk	75%
Met goed bereikbare en toegankelijke gemeentelijke diensten	73%
Met buurtwinkels (dagelijkse boodschappen)	71%
Met buitenschoolse kinderopvang (voor en na school, schoolvakanties)	70%
Met huisarts en apotheker	67%
Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen	66%
Met voorschoolse kinderopvang (3 maand tot 2,5j)	66%
Met ruime parkeergelegenheid voor de deur	64%
Met jeugdbeweging	63%
Met controle op straat door andere ouders	56%
Met familie in de buurt	56%
Met een verenigingsleven met gezinsgerichte activiteiten	56%
Met jeugdwerking voor 14 plus (Jeugdhuis, jeugdcafé,...)	50%
Met sportmogelijkheden en uitgaansleven voor ouders	36%

HIG 2011-12

Tabel 9 Overzicht van de percentages waarmee de items worden genoemd als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk, voor het onderzoeksjaar HIG 2011-12 en gerangschikt naar hoogte van percentage

Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drug	100%
Met propere straten	98%
Met goede voetpaden en fietspaden	98%
Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen	97%
Met veel groen (gras, bomen, parken, enz.)	95%
Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ...	94%
Met beperking autosnelheid in de wijk	94%
Waar men als nodig beroep kan doen op elkaar	85%
Met milieuvriendelijke voorzieningen...	84%
Met een speeltuin voor kleine kinderen	84%
Met contacten tussen burens	83%
Zonder overlast van andere buurtbewoners	83%
Met goede bereikbaarheid van en naar het werk	82%
Met goede straatverlichting	81%
Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen	80%
Met huisarts en apotheker	77%
Met veel andere gezinnen met kinderen	76%
Met bereikbare halte openbaar vervoer in de wijk	76%
Met vrijetijds- en sportvoorzieningen voor jongeren	73%
Met basisschool	71%
Met bewoners die betrokken zijn op wijk	70%
Met buurtwinkels (dagelijkse boodschappen)	67%
Met goede bereikbaarheid van gemeentediensten	66%
Met ruime parkeer gelegenheid voor de deur	65%
Waar je levenslang kan blijven wonen	64%
Met jeugdbeweging	60%
Met buitenschoolse kinderopvang (...)	60%
Met voorschoolse kinderopvang (3 maand tot 2,5j)	57%
Met jeugdwerking voor 14 plus (...)	49%
Met activiteiten waar burens elkaar ontmoeten	49%
Met familie in de buurt	40%
Met sport en uitgaan voor ouders	40%

HIG 2012-13

Tabel 10 Overzicht van de percentages waarmee de items worden genoemd als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk, voor het onderzoeksjaar HIG 2012-13 en gerangschikt naar hoogte van percentage

Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen	99%
Goed aangelegde en onderhouden voetpaden en fietspaden	95%
Met veel groen (gras, bomen, parken, enz.)	92%
Met propere straten	91%
Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ...	91%
Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast	91%
Met contacten tussen burens	88%
Waar je als dat nodig is beroep kan doen op elkaar	88%
Met goede afvalophaling en milieuvriendelijke voorzieningen...	85%
Met een beperking van de autosnelheid in de wijk	85%
Waar je in de wijk geen plekken moet vermijden	85%
Met veel andere gezinnen met kinderen in de wijk	84%
Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen	83%
Zonder overlast van andere wijkbewoners	79%
Met goede straatverlichting	77%
Met bewoners die betrokken zijn op het leven in de wijk	76%
Met een goede bereikbaarheid van en naar het werk	73%
Met een speeltuin voor kleine kinderen in de wijk	72%
Waar kinderen van acht op de stoep of op straat kunnen spelen	71%
Met jeugdwerking voor 14 plus ...	71%
Met een basisschool op wandelafstand	70%
Waar oudere bewoners lang zelfstandig kunnen blijven wonen	70%
Met geregelde activiteiten waar burens elkaar ontmoeten	68%
Bereikbaar en voldoende bediening openbaar vervoer	65%
Met een eigen plek voor tieners ...	62%
Met huisarts en apotheker in de omgeving	62%
Met jeugdbeweging in de omgeving	60%
Met vrijetijds- en sportvoorzieningen voor jongeren ...	58%
Met voorschoolse kinderopvang	57%
Met buurtwinkels (dagelijkse boodschappen) in de omgeving	57%
Met parkeergelegenheid voor de deur	56%
Met een mix van woningen ...	56%
Met buitenschoolse kinderopvang	54%
Met een goede bereikbaarheid van de gemeentelijke diensten	45%
Met familie in de buurt	42%
Sportmogelijkheden en uitgaan voor ouders	34%
Met dienst voor opvoedingsvragen	14%
Met eenzelfde soort van eengezinswoningen	12%

7.1.3 Evaluatie van de wijken naar gezinsvriendelijkheid

HIG 2008-09

Tabel 11 Overzicht van de tevredenheidsscores per item en per woonwijk voor het onderzoeksjaar HIG 2008-09

		Risschot	B. Centrum	Galgenberg	Otterbeek	Speteveld	Stationswijk	Tot
Omgevingsfactoren	Veel groen (gras, bomen enz.)	4,7	3,3	2,7	4,2	3,9	3,8	3,8
	Propere straten	4,5	3,5	3,5	3,5	3,8	3,8	3,8
	Goede straatverlichting	4,2	4,0	3,8	3,7	3,7	4,0	3,9
	Huizen met tuintje	4,7	3,8	4,2	4,3	4,3	3,7	4,2
	Milieuvriendelijke voorzieningen in de buurt (glasbollen, papierophaling,...)	4,1	4,1	3,4	4,2	3,0	3,7	3,8
Sociaal netwerk	Controle op straat door andere ouders	3,3	3,2	2,9	2,4	3,1	3,4	3,0
	Contacten tussen buren	3,9	4,5	3,5	3,8	3,8	4,2	3,9
	Zonder hinder van andere buurtbewoners	3,8	4,3	3,8	3,8	3,5	4,0	3,9
Activiteiten voor kinderen en jongeren	Speeltuin voor kleine kinderen	3,1	2,9	2,7	3,1	2,3	3,7	2,9
	Speel en sportvoorzieningen voor jongeren	3,3	2,8	3,2	2,5	2,7	4,0	3,0
	Jeugdbeweging	3,9	3,9	4,7	4,4	3,0	3,8	4,0
	Jeugdwerking voor 14 plus	3,5	2,6	3,6	2,6	2,8	3,4	3,1
Vervoersmogelijkheden	Goede verharde voetpaden met hellend vlak	3,4	3,5	2,7	3,5	3,4	2,7	3,2
	Ruime parkeergelegenheid voor de deur	4,2	3,4	3,5	3,6	2,9	4,0	3,6
	Bereikbare halte openbaar vervoer in de wijk	3,9	4,5	4,3	4,0	3,6	4,0	4,1
Veiligheid	Regelmatig politie op straat	4,1	3,0	2,7	3,2	3,3	3,0	3,2
	Beperking autosnelheid in de wijk	2,4	2,9	2,7	2,2	2,7	2,2	2,5
	Geen straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast	4,0	3,9	3,4	2,9	4,0	4,0	3,7
	Veilige wegen en fietspaden	2,7	2,6	2,4	2,8	3,1	2,5	2,7
Voorzieningen voor ouders en kinderen	Buurtwinkels	4,1	3,1	3,1	2,7	3,0	3,8	3,2
	Basisschool	4,3	4,0	3,9	3,1	3,6	4,5	3,8
	Voorschoolse kinderopvang (3 maand tot 2,5j)	4,1	3,3	3,8	3,1	3,6	4,3	3,7
	Buitenschoolse kinderopvang (voor en na school, schoolvakanties)	3,7	3,6	3,1	3,3	3,8	4,7	3,6
	Huisartsenpraktijk en apotheker in de buurt	4,3	4,3	4,2	3,4	3,1	4,5	3,9
Contacten met andere gezinnen	Veel andere gezinnen met kinderen	3,4	3,7	3,5	3,5	4,1	4,0	3,7
	Voldoende verenigingsleven met gezinsgerichte activiteiten	3,7	3,1	2,8	2,5	3,0	3,7	3,1
	Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen	3,3	3,7	3,1	3,3	3,8	3,5	3,5
Voorzieningen voor ouders	Goede bereikbaarheid van gemeentelijke diensten (bib, gemeentehuis, ...)	4,3	3,5	3,2	3,2	3,5	4,5	3,6
	Goed bereikbare sportmogelijkheden voor ouders	3,1	3,2	3,1	2,6	3,1	4,2	3,2
	Ondersteunende voorzieningen voor combinatie arbeid gezin (strijkatelier, dienstencheques,...)	3,4	3,2	3,6	3,9	3,7	4,5	3,7
	Voldoende bereikbaar/aanwezig uitgaansleven (cinema, cultuur, cafe...)	3,0	3,0	3,0	3,0	3,1	2,5	3,0
	Wijkgerichte informatie op gemeentelijke website	3,3	3,3	2,8	3,0	2,5	3,3	3,0

Tabel 12 Overzicht van de tevredenheidsscores per item en per woonwijk voor het onderzoeksjaar HIG 2009-10

		Helmet	Boomlaar	Br. West	St Servaas	Tot
Omgevingsfactoren in de wijk	Met veel groen (gras, bomen, parken, enz.)	3,7	2,8	4,6	3,9	3,8
	Met propere straten	3,4	3,8	3,8	3,4	3,6
	Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ...	3,1	3,7	4,0	3,6	3,6
	Met milieuvriendelijke voorzieningen in de buurt (glasbollen, papierophaling,...)	3,6	3,1	3,5	4,1	3,6
Contacten andere gezinnen en sociale samenhang	Met veel andere gezinnen met kinderen	3,2	4,0	4,2	3,9	3,8
	Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen	2,8	3,8	4,3	4,0	3,7
	Met contacten tussen burens	3,2	4,1	4,6	4,3	4,1
	Met controle op straat door andere ouders	2,4	3,4	3,6	3,5	3,2
Activiteiten kinderen en jongeren	Met een speeltuin voor kleine kinderen	3,0	3,3	3,2	1,0	2,6
	Met vrijetijds- en sportvoorzieningen voor jongeren (basketbal, voetbal, skaten,...)	2,8	3,3	3,2	1,9	2,8
	Met jeugdbeweging	2,6	3,8	4,0	2,5	3,2
	Met jeugdwerking voor 14 plus (Jeugdhuis, jeugdcafé,...)	2,5	2,8	2,9	2,3	2,6
Mobiliteit	Met goede verharde voetpaden met hellend vlak	3,3	3,3	2,5	3,5	3,1
	Met goede fietspaden	2,7	1,8	3,5	1,3	2,4
	Met bereikbare halte openbaar vervoer in de wijk	4,2	4,3	3,9	2,9	3,8
	Met ruime parkeergelegenheid voor de deur	3,2	3,6	3,0	4,2	3,5
Veiligheid	Met goede straatverlichting	3,7	4,1	4,2	3,6	3,9
	Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast	3,2	3,6	4,2	3,6	3,6
	Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen	3,0	2,7	3,7	2,4	3,0
	Met beperking autosnelheid in de wijk	2,8	2,8	2,3	3,1	2,8
Opvang, school en ondersteuning	Met voorschoolse kinderopvang (3 maand tot 2,5j)	3,8	3,4	3,2	3,6	3,5
	Met basisschool	4,0	4,2	3,9	3,7	3,9
	Met buitenschoolse kinderopvang (voor en na school, schoolvakanties)	3,4	3,8	2,9	3,7	3,5
	Met ondersteunende voorzieningen voor combinatie arbeid gezin (strijkatelier, dienstencheques,...)	3,4	3,1	3,2	3,6	3,3
Voorzieningen	Met buurtwinkels (dagelijkse boodschappen)	4,6	3,1	4,2	3,7	3,9
	Met huisarts en apotheker	4,5	3,7	4,2	3,9	4,1
	Met sportmogelijkheden en uitgaansleven voor ouders	2,8	2,8	3,8	3,1	3,1
	Met een verenigingsleven met gezinsgerichte activiteiten	2,6	2,8	4,2	2,8	3,1
Algemeen vertrouwen in mensen en voorzieningen	Zonder overlast van andere buurtbewoners	3,5	4,3	4,0	3,9	3,9
	Met voldoende aanwezigheid van de politie	3,4	3,5	3,7	3,3	3,5
	Met een gemeente die begaan is met het leven in de wijk	2,7	3,1	3,9	2,6	3,1
	Met goede bereikbaarheid van gemeentelijke diensten	3,2	3,7	3,9	3,1	3,4

Tabel 13 Overzicht van de tevredenheidsscores per item en per woonwijk voor het onderzoeksjaar HIG 2010-11

		Zandkapel	Tervuursesteenweg	Groeneweg	Burg. Van Ackerwijk	Seefhoek/Nieuwland	Tot
Omgevingsfactoren in de wijk	Met voldoende groen (gras, bomen, parken, enz.)	4,3	3,4	3,8	3,8	4,0	3,9
	Met propere straten	4,3	3,9	3,5	3,8	3,8	3,8
	Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ...	4,2	4,1	3,8	3,3	3,6	3,8
	Met milieuvriendelijke voorzieningen in de buurt (glasbollen, papierophaling,...)	4,4	3,8	3,9	4,1	3,5	3,9
Contacten andere gezinnen en sociale samenhang	Met veel andere gezinnen met kinderen	4,1	3,5	3,7	3,5	3,8	3,7
	Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen	4,3	3,4	3,1	3,7	3,4	3,5
	Met contacten tussen burens	4,4	4,0	3,5	3,8	4,0	3,9
	Met controle op straat door andere ouders	3,7	3,1	2,9	3,6	3,2	3,2
Activiteiten kinderen en jongeren	Met een speeltuin voor kleine kinderen	3,5	3,6	1,6	4,0	3,3	3,1
	Met vrijetijds- en sportvoorzieningen voor jongeren (basketbal, voetbal, skaten,...)	3,6	3,8	1,8	3,0	3,3	3,0
	Met jeugdbeweging	4,1	3,9	2,2	3,1	3,4	3,3
	Met jeugdwerking voor 14 plus (Jeugdhuis, jeugdcafé,...)	3,0	3,0	2,2	2,9	3,2	2,9
Mobiliteit	Met aandacht voor voetgangers en goede fietsverbindingen	3,5	3,3	3,8	3,7	3,4	3,5
	Met bereikbare halte openbaar vervoer in de wijk	4,0	4,1	4,0	3,7	2,4	3,5
	Met ruime parkeergelegenheid voor de deur	4,4	3,6	3,8	3,5	3,6	3,8
	Met een goede bereikbaarheid van en naar het werk	4,3	4,3	4,0	3,9	3,8	4,0
Veiligheid	Met goede straatverlichting	4,1	3,9	3,3	4,0	3,2	3,6
	Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast	4,5	3,6	3,0	2,8	3,5	3,4
	Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen	3,6	3,3	3,6	3,4	3,3	3,4
	Met beperking autosnelheid in de wijk	3,1	3,4	2,1	2,9	2,8	2,8
Opvang, school en ondersteuning	Met voorschoolse kinderopvang (3 maand tot 2,5j)	3,6	3,0	3,1	3,2	3,3	3,2
	Met basisschool	4,7	4,0	3,7	3,4	3,7	3,9
	Met buitenschoolse kinderopvang (voor en na school, schoolvakanties)	4,2	3,3	3,3	3,1	3,4	3,4
	Met familie in de buurt	4,5	3,9	3,5	3,9	3,7	3,8
Voorzieningen	Met buurtwinkels (dagelijkse boodschappen)	4,3	4,4	2,0	3,7	3,6	3,5
	Met huisarts en apotheker	4,3	4,5	3,7	3,4	3,8	3,9
	Met sportmogelijkheden en uitgaansleven voor ouders	3,8	3,2	2,9	3,0	3,2	3,2
	Met een verenigingsleven met gezinsgerichte activiteiten	4,0	3,2	2,6	3,2	3,0	3,1
Algemeen vertrouwen in mensen en voorzieningen	Zonder overlast van andere buurtbewoners	4,5	4,3	3,6	3,5	3,5	3,8
	Met bewoners die begaan zijn met het leven in de wijk	4,3	4,0	3,1	3,9	3,5	3,7
	Met een gemeente die begaan is met het leven in de wijk	3,3	3,6	3,0	3,4	3,2	3,3
	Met goed bereikbare en toegankelijke gemeentelijke diensten	3,3	3,2	4,0	3,7	3,6	3,6

Tabel 14 Overzicht van de tevredenheidsscores per item en per woonwijk voor het onderzoeksjaar HIG 2011-12

		Kuregem	StAmansberg	Dappersbroekelen	Centrum Zuid	Tot
Omgevingsfactoren in de wijk	1. Met voldoende groen	1,6	3,6	3,6	2,9	3,1
	2. Met propere straten	1,4	3,6	4,1	3,2	3,2
	3. Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ...	1,6	3,4	3,8	3,2	3,1
	4. Met milieuvriendelijke voorzieningen	3,2	3,9	3,0	3,5	3,5
Contacten andere gezinnen en sociale samenhang	5. Met veel andere gezinnen met kinderen	3,7	3,8	4,2	3,5	3,8
	6. Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen	3,6	3,9	4,2	3,7	3,9
	7. Met contacten tussen burens	3,7	4,0	4,2	3,5	3,8
	8. Waar men als dat nodig is beroep kan doen op elkaar	4,1	4,1	4,3	3,9	4,1
Activiteiten kinderen en jongeren	9. Met een speeltuin voor kleine kinderen	1,8	3,4	2,0	2,7	2,6
	10. Vrijtijds- en sportvoorzieningen jongeren	2,2	3,5	2,5	3,5	3,1
	11. Met jeugdbeweging	2,3	3,5	2,0	3,5	3,0
	12. Met jeugdwerking voor 14 plus	2,0	2,9	2,0	3,0	2,6
Mobiliteit	13. Met goede voetpaden en fietspaden	2,1	2,9	3,5	2,4	2,8
	14. Met bereikbare halte openbaar vervoer in de wijk	4,8	4,2	3,6	3,9	4,1
	15. Met ruime parkeergelegenheid voor de deur	3,2	3,4	3,1	2,7	3,1
	16. Met goede bereikbaarheid van en naar het werk	4,6	4,1	4,0	4,0	4,1
Veiligheid	17. Met goede straatverlichting	3,3	4,1	4,3	3,7	3,9
	18. Zonder criminaliteit, vandalisme, drugs	2,4	3,6	4,1	3,3	3,4
	19. Veilige voetpaden, fietspaden en wegen	2,1	3,1	3,5	2,5	2,8
	20. Met beperking autosnelheid in de wijk	1,6	2,6	2,7	3,1	2,6
Opvang, school en ondersteuning	21. Met voorschoolse kinderopvang	3,4	2,9	3,4	3,2	3,2
	22. Met basisschool	3,3	3,7	3,8	3,8	3,7
	23. Met buitenschoolse kinderopvang	3,6	3,4	3,5	3,1	3,4
	24. Met familie in de buurt	2,8	3,5	3,5	3,8	3,5
Voorzieningen	25. Met buurtwinkels	3,4	4,2	2,4	4,2	3,7
	26. Met huisarts en apotheker	3,7	4,4	3,7	4,2	4,1
	27. Sport en uitgaan ouders	2,5	3,2	2,5	3,5	3,0
	28. Met activiteiten waar burens elkaar ontmoeten	2,6	3,6	2,8	2,6	3,0
Algemeen vertrouwen in mensen en voorzieningen	29. Zonder overlast van andere buurtbewoners	3,2	3,7	3,5	3,8	3,6
	30. Met bewoners die betrokken zijn op wijk	3,2	3,6	3,8	2,8	3,4
	31. Waar je levenslang kan blijven wonen	3,3	3,6	4,1	3,6	3,7
	32. Met goede bereikbaarheid van gemeentediensten	3,5	3,9	3,1	3,9	3,7

Tabel 15 Overzicht van de tevredenheidsscores per item en per woonwijk voor het onderzoeksjaar HIG 2012-13

		Millerdries	Mussenbuurt	Stakken	Bostoën	De Riedekens	xxx	Totaal
Omgeving	1. Met veel groen (gras, bomen, parken, enz.)	3,6	2,7	3,0	3,5	3,1	4,1	3,2
	2. Met propere straten	3,4	3,8	3,6	4,0	4,0	3,6	3,8
	3. Met goede afvalophaling en milieuvriendelijke voorzieningen...	4,1	4,0	4,0	3,9	4,2	3,5	4,0
	4. Met goede straatverlichting	4,0	3,9	3,8	4,1	4,0	3,6	3,9
	5. Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ...	4,2	3,1	3,8	3,8	4,0	3,4	3,7
	6. Goed aangelegde en onderhouden voetpaden en fietspaden	1,9	2,3	2,1	3,0	3,5	2,3	2,6
	7. Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen	2,1	2,3	1,9	3,2	3,4	2,6	2,6
	8. Met een beperking van de autosnelheid in de wijk	2,6	3,1	2,5	3,6	2,7	3,8	3,0
	9. Waar kinderen van acht op de stoep of op straat kunnen spelen	2,3	2,0	1,8	3,9	3,1	3,3	2,7
	10. Bereikbaar en voldoende bediening openbaar vervoer	3,8	4,2	3,1	3,5	3,9	4,1	3,7
	11. Met parkeergelegenheid voor de deur	3,1	2,8	3,5	3,3	4,2	3,3	3,4
	12. Met een goede bereikbaarheid van en naar het werk	3,9	4,3	4,0	4,3	4,2	4,3	4,2
Voorzieningen	13. Met een speeltuin voor kleine kinderen in de wijk	2,2	2,9	1,8	3,8	2,8	3,8	2,9
	14. Met een eigen plek voor tieners ...	2,4	2,3	2,1	3,0	2,7	3,8	2,6
	15. Met vrijetijds- en sportvoorzieningen voor jongeren ...	2,4	2,8	1,9	2,6	2,3	3,6	2,5
	16. Met jeugdbeweging in de omgeving	2,9	3,0	3,3	3,3	3,8	4,0	3,3
	17. Met jeugdwerking voor 14 plus ...	3,0	3,0	3,4	3,1	2,7	3,3	3,1
	18. Met voorschoolse kinderopvang	3,8	2,5	3,3	3,6	4,3	2,7	3,3
	19. Met een basisschool op wandelafstand	4,1	4,1	4,6	3,1	4,7	4,5	4,1
	20. Met buitenschoolse kinderopvang	3,7	3,4	3,7	3,3	3,6	3,3	3,5
	21. Sportmogelijkheden en uitgaan voor ouders	2,1	4,0	2,6	2,3	2,7	3,9	2,9
	22. Met buurtwinkels (dagelijkse boodschappen) in de omgeving	3,3	4,5	3,3	4,2	3,7	4,3	3,9
	23. Met huisarts en apotheker in de omgeving	4,1	4,6	3,3	3,7	4,0	4,4	4,0
	24. Met dienst voor opvoedingsvragen	2,9	3,5	3,0	2,7	2,5	3,6	3,0
	25. Met een goede bereikbaarheid van de gemeentelijke diensten	3,1	4,5	3,6	3,8	3,4	4,0	3,8
Woningen	26. Met een mix van woningen ...	3,6	3,3	3,4	3,2	3,5	2,3	3,3
	27. Met eenzelfde soort van eengezinswoningen	2,8	2,8	3,0	3,6	3,0	2,7	3,1
Sociaal leven	28. Met familie in de buurt	3,7	3,2	3,5	3,4	3,9	3,4	3,5
	29. Met veel andere gezinnen met kinderen in de wijk	3,9	2,9	3,2	4,4	4,1	3,9	3,7
	30. Met contacten tussen burens	3,8	4,0	3,5	4,3	4,3	4,1	4,0
	31. Met geregelde activiteiten waar burens elkaar ontmoeten	3,3	2,7	2,4	3,8	4,0	3,8	3,2
	32. Waar je als dat nodig is beroep kan doen op elkaar	4,2	4,0	3,3	4,0	4,2	4,3	3,9
	33. Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen	4,1	3,5	3,4	4,0	3,9	4,4	3,8
	34. Waar oudere bewoners lang zelfstandig kunnen blijven wonen	3,5	3,7	3,3	3,2	3,4	3,6	3,4
	35. Met bewoners die betrokken zijn op het leven in de wijk	3,6	3,1	3,0	3,4	3,8	3,6	3,3
	36. Zonder overlast van andere wijkbewoners	3,6	3,3	4,0	3,9	3,4	3,1	3,6
	37. Waar je in de wijk geen plekken moet vermijden	4,3	4,1	4,2	4,4	2,7	4,0	4,0
	38. Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast	3,9	3,1	4,2	4,5	2,6	3,1	3,7

7.2 Vragenlijst gezinsvriendelijke woonwijken HIG12-13

Bedankt dat je wil meewerken aan ons onderzoek 'Hoe gezinsvriendelijk is uw woonwijk?'

Waarover gaat het? Aan het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen (Hogeschool Universiteit Brussel) onderzoeken we al enkele jaren de gezinsvriendelijkheid van woonwijken. Dat gebeurt samen met de studenten van het tweede jaar Bachelor in de Gezinswetenschappen. De voorbije jaren werden al twintig wijken onderzocht. Dit jaar onderzoeken we wijken in Borgloon, Leuven, Lokeren, Niel en Oudenaarde. Per onderzochte wijk vragen we aan een aantal ouders:

- Wat voor hen een gezinsvriendelijke woonwijk betekent.
- Hoe gezinsvriendelijk ze hun eigen wijk vinden.
- Wat er kan gebeuren om de gezinsvriendelijkheid van hun eigen wijk te behouden en/of te verbeteren.

De bevraging zelf gebeurt aan de hand van een vragenlijst en duurt 30 à 40 minuten. De verwerking van de gegevens gebeurt uiteraard anoniem. Op basis van de resultaten van dit onderzoek willen we:

- Uw gemeentebestuur een aantal adviezen geven.
- De resultaten van de verschillende wijken onderling vergelijken.
- Een aangepast instrument uitwerken om ouders aan het woord te laten over de gezinsvriendelijkheid van hun wijk.

1. Identificatiegegevens

					☞ naam interviewer			
					☞ nr respondent (in te vullen bij het coderen)		1.	
					☞ nr gezin (in te vullen bij het coderen)		2.	
We beginnen met enkele algemene vragen over jezelf.								
In welke wijk woon je? ☞ Omcirkel Borgloon (=1), Leuven (=2), Lokeren (=3), Niel (=4), Oudenaarde (=5)					1 2 3 4 5	3.		
Wat is je geboortjaar?					19.....	4.		
Ben je vader, moeder? ☞ Omcirkel vader (=1), moeder (=2)					1 2	5.		
Woon je in een eenoudergezin of een tweeoudergezin? ☞ Omcirkel eenouder (=1), tweeouder (=2), ander (=3)					1 2 3	6.		
Geef geslacht en leeftijd van alle thuiswonende kinderen		1. J - Mjaar	5. J - Mjaar	7.		
☞ Omcirkel geslacht J (jongen) - M (meisje) en vul leeftijd in		2. J - Mjaar	6. J - Mjaar	8.		
		3. J - Mjaar	7. J - Mjaar	9.		
		4. J - Mjaar	8. J - Mjaar	10.		
Woon je in een huurwoning of een koopwoning? ☞ Omcirkel huurwoning (=1), koopwoning (=2), ander (=3)					1 2 3	11.		

In wat voor soort woning woon je? ☞ (half)open 1-gezinswoning(=1),rijwoning(=2),appartement(=3),ander(=4)	1 2 3 4	12.	
Beschikt de woning over een tuin(tje) of terras waarin (waarop) kinderen kunnen spelen? ☞ ja (=1), nee (=2)	1 2	13.	
Hoe lang woon jezelf al in deze wijk?jaar	14.	
Hoe is vandaag je werksituatie? ☞ Omcirkel Niet tewerkgesteld (=1), Deeltijds (=2), Voltijds (=3), Ander(=4)	1 2 3 4	15.	
Indien ander: ☞ noteer		16.	
Indien tewerkgesteld: ☞ Omcirkel Vaste kantooruren (=1), Ploegen (=2), Variabele uren (=3), Ander(=4)	1 2 3 4	17.	

2. Wat betekent een gezinsvriendelijke woonwijk voor je?

We beginnen met een sorteertaak. We tonen je 38 kaartjes met een bepaalde uitspraak. Kan je bij elk kaartje zeggen of je die uitspraak voor een gezinsvriendelijke woonwijk belangrijk vindt of niet.

Straks vragen we je om een beoordeling van je eigen wijk. Gelieve nu algemeen te antwoorden, bv als je nu zou verhuizen en je zou kunnen kiezen om in een gezinsvriendelijke woonwijk te gaan wonen, wat betekent dat dan voor je?

☞ kaartjes even door elkaar schudden en de antwoorden op twee hoopjes leggen. Een hoopje met belangrijk en een hoopje met andere antwoorden.

	Als je over een gezinsvriendelijke woonwijk spreekt, is het voor jou dan belangrijk dat het een wijk is ... ☞ Omcirkel belangrijk (=1), ander antwoord (=2)	Belangrijk	Ander		
O	1. Met veel groen (gras, bomen, parken, enz.)	1	2	18.	
O	2. Met propere straten	1	2	19.	
O	3. Met een goede afvalophaling en milieuvriendelijke voorzieningen in de buurt (glasbollen, papierophaling, vuilbakjes,...)	1	2	20.	
O	4. Met goede straatverlichting	1	2	21.	
O	5. Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ...	1	2	22.	
O	6. Met goed aangelegde en goed onderhouden voetpaden en fietspaden	1	2	23.	
O	7. Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen	1	2	24.	
O	8. Met een beperking van de autosnelheid in de wijk	1	2	25.	
O	9. Waar kinderen van acht op de stoep of op straat kunnen spelen	1	2	26.	
O	10. Met vlot bereikbare halte en voldoende bediening van het openbaar vervoer	1	2	27.	

O	11. Met parkeergelegenheid voor de deur	1	2	28.	
O	12. Met een goede bereikbaarheid van en naar het werk	1	2	29.	
V	13. Met een speeltuin voor kleine kinderen in de wijk	1	2	30.	
V	14. Met een eigen plek (binnen of buiten) voor tieners in de wijk waar ze kunnen afspreken, kletsen en wat rond hangen ...	1	2	31.	
V	15. Met vrijetijds- en sportvoorzieningen voor jongeren (basketbal, voetbal, skaten,...) in de wijk	1	2	32.	
V	16. Met jeugdbeweging in de omgeving	1	2	33.	
V	17. Met jeugdwerking voor 14 plus (Jeugdhuis, jeugdcafé,...) op fietsafstand	1	2	34.	
V	18. Met voorschoolse kinderopvang (3 maand tot 2,5j) in de omgeving	1	2	35.	
V	19. Met een basisschool op wandelafstand	1	2	36.	
V	20. Met buitenschoolse kinderopvang (voor en na school, schoolvakanties)	1	2	37.	
V	21. Met sportmogelijkheden en uitgaansleven voor ouders in de wijk	1	2	38.	
V	22. Met buurtwinkels (dagelijkse boodschappen) in de omgeving	1	2	39.	
V	23. Met huisarts en apotheker in de omgeving	1	2	40.	
V	24. Met een bereikbare dienst in de omgeving waar je terecht kan voor gewone opvoedingsvragen	1	2	41.	
V	25. Met een goede bereikbaarheid van de gemeentelijke diensten	1	2	42.	
W	26. Met een mix van woningen zodat mensen met uiteenlopende financiële middelen in de wijk kunnen wonen	1	2	43.	
W	27. Met eenzelfde soort van eengezinswoningen	1	2	44.	
S	28. Met familie in de buurt	1	2	45.	
S	29. Met veel andere gezinnen met kinderen in de wijk	1	2	46.	
S	30. Met contacten tussen burens	1	2	47.	
S	31. Met geregelde activiteiten waar burens elkaar kunnen ontmoeten	1	2	48.	
S	32. Waar je als dat nodig is beroep kan doen op elkaar	1	2	49.	
S	33. Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen	1	2	50.	
S	34. Waar oudere bewoners lang zelfstandig kunnen blijven wonen	1	2	51.	
S	35. Met bewoners die betrokken zijn op het leven in de wijk	1	2	52.	
S	36. Zonder overlast van andere wijkbewoners	1	2	53.	
S	37. Waar je in de wijk geen plekken moet vermijden	1	2	54.	

S	38. Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast	1	2	55.	
---	--	---	---	-----	--

Neem het hoopje met de uitspraken die je belangrijk vond. Kies daaruit de vijf uitspraken die voor jou het belangrijkste zijn voor een gezinsvriendelijke woonwijk. Wil je die vijf kaartjes vervolgens rangschikken in volgorde van belangrijkheid. Het belangrijkste eerst.

☞ In welke volgorde zijn de kaartjes gerangschikt.

1° kaartje (belangrijkste) ☞ nummer van het kaartje noteren		56.	
2° kaartje (tweede belangrijkste) ☞ nummer van het kaartje noteren		57.	
3° kaartje (derde belangrijkste) ☞ nummer van het kaartje noteren		58.	
4° kaartje (vierde belangrijkste) ☞ nummer van het kaartje noteren		59.	
5° kaartje (vijfde belangrijkste) ☞ nummer van het kaartje noteren		60.	

Zijn er zaken die we nog niet hebben vernoemd, maar die jij wel erg belangrijk vindt voor een gezinsvriendelijke woonwijk?

1.		61.	
2.		62.	
3.		63.	

3. Hoe gezinsvriendelijk is je eigen wijk?

Nu gaan we kijken naar je eigen wijk. We overlopen opnieuw de 38 uitspraken. Ben je daarover tevreden in je eigen wijk? Je hebt vijf antwoordmogelijkheden, van 1 tot 5: zeer ontevreden (1), ontevreden (2), neutraal (3), tevreden (4) en zeer tevreden (5). Indien je geen antwoord kan geven of de vraag niet van toepassing is, dan noteren we dat (0). ☞ *Omcirkel per uitspraak het antwoord.*

Geen antwoord (0)		Zeer ontevreden (1), Ontevreden (2), Neutraal (3), Tevreden (4), Zeer tevreden (5)				
O	1. Met veel groen (gras, bomen, parken, enz.)	0	1	2	3	4 5 64.
O	2. Met propere straten	0	1	2	3	4 5 65.
O	3. Met een goede afvalophaling en milieuvriendelijke voorzieningen in de buurt (glasbollen, papierophaling, vuilbakjes,...)	0	1	2	3	4 5 66.
O	4. Met goede straatverlichting	0	1	2	3	4 5 67.

O	5. Zonder overlast van afval, lawaai, geur, ...	0	1	2	3	4	5	68.	
O	6. Met goed aangelegde en goed onderhouden voetpaden en fietspaden	0	1	2	3	4	5	69.	
O	7. Met veilige voetpaden, fietspaden en wegen	0	1	2	3	4	5	70.	
O	8. Met een beperking van de autosnelheid in de wijk	0	1	2	3	4	5	71.	
O	9. Waar kinderen van acht op de stoep of op straat kunnen spelen	0	1	2	3	4	5	72.	
O	10. Met vlot bereikbare halte en voldoende bediening van het openbaar vervoer	0	1	2	3	4	5	73.	
O	11. Met parkeergelegenheid voor de deur	0	1	2	3	4	5	74.	
O	12. Met een goede bereikbaarheid van en naar het werk	0	1	2	3	4	5	75.	
V	13. Met een speeltuin voor kleine kinderen in de wijk	0	1	2	3	4	5	76.	
V	14. Met een eigen plek (binnen of buiten) voor tieners in de wijk waar ze kunnen afspreken, kletsen en wat rond hangen ...	0	1	2	3	4	5	77.	
V	15. Met vrijetijds- en sportvoorzieningen voor jongeren (basketbal, voetbal, skaten,...) in de wijk	0	1	2	3	4	5	78.	
V	16. Met jeugdbeweging in de omgeving	0	1	2	3	4	5	79.	
V	17. Met jeugdwerking voor 14 plus (Jeugdhuis, jeugdcafé,...) op fietsafstand	0	1	2	3	4	5	80.	
V	18. Met voorschoolse kinderopvang (3 maand tot 2,5j) in de omgeving	0	1	2	3	4	5	81.	
V	19. Met een basisschool op wandelafstand	0	1	2	3	4	5	82.	
V	20. Met buitenschoolse kinderopvang (voor en na school, schoolvakanties)	0	1	2	3	4	5	83.	
V	21. Met sportmogelijkheden en uitgaansleven voor ouders in de wijk	0	1	2	3	4	5	84.	
V	22. Met buurtwinkels (dagelijkse boodschappen) in de omgeving	0	1	2	3	4	5	85.	
V	23. Met huisarts en apotheker in de omgeving	0	1	2	3	4	5	86.	
V	24. Met een bereikbare dienst in de omgeving waar je terecht kan voor gewone opvoedingsvragen	0	1	2	3	4	5	87.	
V	25. Met een goede bereikbaarheid van de gemeentelijke diensten	0	1	2	3	4	5	88.	
W	26. Met een mix van woningen zodat mensen met uiteenlopende financiële middelen in de wijk kunnen wonen	0	1	2	3	4	5	89.	
W	27. Met eenzelfde soort van eengezinswoningen	0	1	2	3	4	5	90.	
S	28. Met familie in de buurt	0	1	2	3	4	5	91.	
S	29. Met veel andere gezinnen met kinderen in de wijk	0	1	2	3	4	5	92.	
S	30. Met contacten tussen bureaus	0	1	2	3	4	5	93.	
S	31. Met geregelde activiteiten waar bureaus elkaar kunnen ontmoeten	0	1	2	3	4	5	94.	

S	32. Waar je als dat nodig is beroep kan doen op elkaar	0	1	2	3	4	5	95.	
S	33. Waar kinderen welkom zijn in andere gezinnen	0	1	2	3	4	5	96.	
S	34. Waar oudere bewoners lang zelfstandig kunnen blijven wonen	0	1	2	3	4	5	97.	
S	35. Met bewoners die betrokken zijn op het leven in de wijk	0	1	2	3	4	5	98.	
S	36. Zonder overlast van andere wijkbewoners	0	1	2	3	4	5	99.	
S	37. Waar je in de wijk geen plekken moet vermijden	0	1	2	3	4	5	100.	
S	38. Zonder straatcriminaliteit, vandalisme of drugoverlast	0	1	2	3	4	5	101.	
Eventuele commentaar:								102.	

4. Over de toekomst van de wijk

Tot slot willen we nog vier vragen voorleggen. De eerste twee vragen moet je beantwoorden met een positieve bril op, de twee laatste vragen met een negatieve bril op. De vragen luiden:

Zet je positieve bril op:									
Wat maakt je wijk leuk om er in te wonen?								103.	
Wat moet er gebeuren om dat zo te houden?								104.	

Zet je negatieve bril op:			
Wat vind je storend aan je wijk?		105.	
Wat moet er gebeuren om dat te verbeteren?		106.	

5. Afronding

Heb je nog andere opmerkingen of commentaren?	107.	
---	------	--

Met dank voor je medewerking!

Zullen we je op de hoogte houden van de resultaten van ons onderzoek?

☞ *noteer elders e-mail of adres.*

We hechten veel belang aan de kwaliteit en het goede verloop van dit onderzoek. Enkele respondenten krijgen mogelijk vanuit de Hogeschool telefonisch of per e-mail nog een korte vraag. Hoe kan men u hiervoor het best bereiken?

☞ *noteer elders telefoon, GSM of e-mail.*

7.3 Bibliografie

- Aarts, M.-J. (2011). *Children, physical activity and the environment: Opportunities for multi-sector policy*. Tilburg: Tilburg University.
- Agentschap Wegen en Verkeer. (2010). *Werkboek Schoolomgeving. Samen werken aan een duurzame en verkeersveilige schoolomgeving*. Brussel: Agentschap Wegen en Verkeer.
- Berlin. (2009). *Familienwohnen in der Stadt. Beispiele für kinder- und familienfreundliches Bauen und Wohnen in der Berliner Innenstadt*. Berlin: Senatsverwaltung für Stadtentwicklung.
- De Decker P., R. M. (2010). *Ruimte voor wonen. Trends en uitdagingen*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.
- De Hoog, K. H. (2006). *Gezinsbeleid uit de kinderschoenen. Analyse van verkiezingsprogramma's*. Nederlandse Gezinsraad.
- De Jong, E. (2006). *Woonomgeving bij woonservicezones*. Utrecht: Aedes-Actiz Kenniscentrum Wonen-Zorg.
- Drieskens, A. e. (2010). *Op weg naar een kindnorm. Brochure studiedag 23 november 2010*. Brussel: Gezinsbond.
- EIDD. (2012). *EIDD's Stockholm verklaring*. Stockholm: European Institute for Design and Disability.
- Emmery, K., Luyten, D., & Jennes, G. (2011). Samenwonen in het gezinsbeleid. In *Gezinsbeleid in 2010. Van gewoon samen tot samenwonend en opnieuw samen: samenwonen in het gezinsbeleid* (pp. 95-134). Brussel: HIG-HUB.
- Fris in het landschap i.s.m. Kind & samenleving. (2011). *Verbindingsweefsel in Gent. Visie, voorbeelden en inspiratieboek. Deel 1: visie*. Gent: Stad Gent.
- Fris in het landschap ism Kind & samenleving. (2011). *Verbindingsweefsel in Gent. Visie, voorbeelden en inspiratieboek. Deel 2: methodiek en stappenplan*. Gent: Stad Gent.
- Fris in het landschap ism Kind & samenleving. (2011). *Verbindingsweefsel in Gent. Visie, voorbeelden- en inspiratieboek. Deel 3: voorbeelden en inspiratieboek*. Gent: Stad Gent.
- Heuvelink, J. (2000). *Verblijven of Wonen; zorg voor een ieder*. Amsterdam: STAGG.
- Jonckheere, L., & e.a. (2010). *Samenhuizen in België: waatr staan we, waar gaan we*. Samenhuizen vzw, ARTESIS Hogeschool, Habitat et Participation.
- Kartsen, L. (2011). *Gezinnen en kinderen in verstedelijkte- en plattelandsregio's : het dagelijks leven van gezinnen en kinderen in sterk verstedelijkte gebieden en vergrijzende krimpregio's: trends, knelpunten en uitdagingen voor het beleid*. Haarlem: Provincie Noord-Holland.
- Kartsen, L., Reijndorp, A., & van der Zwaard, J. (2006). *Smaak voor de stad: een studie naar de stedelijke woonvoorkeur van gezinnen*. Den Haag: Ministerie van VROM.
- Kennisplatform Verkeer en Vervoer. (2008). *Inspiratie voor kindvriendelijke wijken. Bewegen, verplaatsen en spelen*. Rotterdam: KpVV.
- Kind en samenleving i.s.m. Pillen, J. (2007). *Speelweefsel in Gent. Richtlijnen en inspiratiebeelden voor realisatie van kindgerichte kwaliteitsvolle publieke ruimte*. Gent: Stad Gent.
- Lauwers, H. (2012). Gezin vraagt luwte om te landen. Over. In J. De Bruyn, & M. Van Acker (Red.), *Zaaien op beton* (pp. 46-54). Brussel: Agentschap Binnenlands Bestuur.
- Lobst, S. (2009). *Speelnatuur en harmonisch park en groenbeheer. Kindvriendelijke publieke ruimte in de stad*. Antwerpen.
- Loopmans, M., Leclercq, E., & Newton, C. (2011). *Plannen voor mensen. Handboek sociaal-ruimtelijke planning*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.
- Luyten, D. (2011). De gezinsvriendelijkheid van woonwijken: ouders aan het woord. Rapport bij poster. 4° *Vlaams congres opvoedingsondersteuning 15 december 2011*. Brussel: Expoo.
- Luyten, D. (2012). Gebiedsgericht geïntegreerd gezinsbeleid. Solidaire vormen van samenleven als beleidsdoelstelling op het lokale niveau. In *Gezinsbeleid in 2006-2011. Van het gezin naar ouderschap als hoeksteen van de samenleving?* (pp. 181-232). Brussel: HIG - HUB.
- Luyten, D. (2012). *Gezinsvriendelijk wonen*. Antwerpen: Artesis Hogeschool.
- Luyten, D. (2008). Lokaal gezinsbeleid in Vlaanderen. In HIG, *Gezinnen in opmars? Gezinsbeleid in Vlaanderen. 2006-2007* (pp. 65-110). Brussel: HIG-HUB.
- Luyten, D. (2013). *Lokaal woonbeleid. Een plan van actie*. Brugge: Vanden Broele.
- Luyten, D. (2010). *Vlaams en Lokaal Gezinsbeleid*. Brussel: HIG - HUB.

- Luyten, D., Emmery, K., & Jennes, G. (2011). Waarom bevordert men met regels en steun het samenwonen niet? HIG-studie over het effect van overheidsbeleid op het samenwonen. *OCMW-visies*.
- Maezele, M. (2010). *De sociale huurwoning voor het nieuw samengesteld gezin*. Brussel: HIG-HUB.
- Mens, N., & Wagenaar, C. (2009). *Healing environment. Ander bouwen voor betere zorg*. Amsterdam: STAGG.
- Mortelmans, D., & Dewilde, C. (2008). De economische gevolgen van scheiding: armoederisico's en copingstrategieën. In J. Vranken, & e.a., *Armoede en sociale uitsluiting. Jaarboek 2008*. Leuven/Voorburg: Acco.
- Nederlands Jeugd Instituut. (2011). *Dossier: Gezinsvriendelijke wijken*. Opgeroepen op februari 22, 2011, van Website van het Nederlandse Jeugd Instituut: <http://www.nji.nl>
- OCMW Wervik. (2010). *Woonzorgzone Wervik een solide brug tussen wonen en zorg*. Wervik: OCMW.
- OIVO. (2010). *Samen huren*. Onderzoeks- en Informatiecentrum van de verbruikersorganisaties.
- Oudijk, C. (2010). Een norm voor een kindvriendelijke wijk In *Gezinsbond*. pp. 53 -57. In A. Drieskens, *Op weg naar een kindnorm. Brochure studiedag 23 november 2010* (pp. 53-57). Brussel: Gezinsbond.
- Peetermans, A., & Winters, S. (2009). *Naar een zorgvriendelijk Genk*. HIVA: Leuven.
- Pool, M. D. (2006). *Ouders aan het woord. Hoe gezinsvriendelijk is Rotterdam*. Den Haag: Nederlands Gezinsraad.
- Programmaministerie voor Jeugd en Gezin. (2008). *De kracht van het gezin : nota gezinsbeleid 2008*. Den Haag.
- Rombaut, E. (2009). Kindvriendelijke Stedenbouw. Hoe een goed doordachte public-private gradiënt kan bijdragen aan een kindvriendelijke, blauwgroene urbane omgeving. *Kindvriendelijke publieke ruimte in de stad*. Antwerpen.
- Rotterdam, G. (2009). *Bouwstenen voor een kindvriendelijk Rotterdam. Stedenbouwkundige visie*. Rotterdam: Jeugd, Onderwijs en Samenleving.
- Rotterdam, G. (2010). *Kindvriendelijke wijken monitor. Eerste voortgangsmeting*. Rotterdam: Jeugd, Onderwijs en Samenleving.
- Soons, J. (2007, 4). En ze leefden nog lang en gelukkig. *Memos*.
- Stad Turnhout. (2010). *Kindvriendelijkheid, als toets voor een open, toegankelijke en aangename stad voor iedereen. Themastuk ter voorbereiding van de visitatie 2010 in het kader van het Stedenfonds*. Turnhout: CBS 30 november.
- STAGG. (1995). *Verblijven of wonen, zorg voor ouderen*. Amsterdam: Stichting Architectenonderzoek Gebouwen Gezondheidszorg.
- Struyven, K. (2009). Kinderen en jongeren als medegebruiker openbare ruimte. *Studiedag Kindvriendelijke publiek ruimte in de stad, 29 april*. Antwerpen.
- publiek ruimte in de stad, 29 april*. Antwerpen.
- Technum. (2001). *Publieke ruimte: een andere aanpak*. Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Afdeling gesubsidieerde infrastructuur.
- Van Gils, J. (2010). Indeling en gebruik van de openbare ruimte. In e. Drieskens A., *Op weg naar een kindnorm. Brochure studiedag 23 november 2010* (pp. 58-62). Brussel: Gezinsbond.
- Van Moerkerke, B. (2011). Je moet overal in de stad kunnen spelen. *Lokaal*.
- Van Moerkerke, B. (2006). Levenslang thuis wonen. *Lokaal, oktober*.
- Van Rossum, H. (2005). *Idealen in aanbouw: woonwijken met diensten en zorg. Een kritische beschouwing over het concept woonzorgzone en de vaak moeizame weg van abstract concept naar concrete wijk in VINEX-wijken en bestaande wijken*. Amsterdam: RIGO.
- Vanderstede (red.), W., & Dekeyser, P. (2007). *Kind & Ruimte. Kindgerichte planning van publieke ruimte*. Brugge: Die Keure.
- Vanderstede, W. (2011). Strategieën voor uitbouw van een kindvriendelijk weefsel in de stad: straten en pleinen. *Kindvriendelijke publieke ruimte in de stad*. Antwerpen.
- Vanneste, D., Thomas, I., & Goossens, L. (2007). *Woning en woonomgeving in België. Sociaal economische Enquête 2001. Monografieën*.
- VECTRIS. (2009). Een goede stad is een school voor het leven. *Kinderen en jongeren als medegebruikers van de publieke ruimte*. Antwerpen.
- Vyncke, J. (2012). *Kindvriendelijke steden een verkennend onderzoek. Nieuwbrieven kind en ruimte nr. 39*. Opgeroepen op februari 22, 2012, van Onderzoekscentrum Kind & Samenleving: <http://www.k-s.be>
- Warmenbol, L., & Goossens, L. (2006). *Aandacht in 't kwadraat. In 'probleembuurt' werken met 'probleemjongeren'*. Leuven: Acco.

7.4 Overzicht tabellen en figuren

7.4.1 Overzicht tabellen

Tabel 1 Algemeen overzicht van de onderzochte woonwijken met vermelding van gemeente, jaar van onderzoek en aantal bevraagde ouders en jongeren.....	6
Tabel 2 Vergelijking tussen ouders met en zonder kinderen tot en met 5 jaar van de percentages waarmee items als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk worden genoemd HIG 2012-13.....	13
Tabel 3 Vergelijking tussen ouders met en zonder kinderen vanaf 12 jaar van de percentages waarmee items als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk worden genoemd HIG 2012-13.....	14
Tabel 4 Score van tevredenheid voor alle onderzochte wijken, voor de onderzochte wijken per onderzoeksjaar jaar en voor elke wijk afzonderlijk	17
Tabel 5 Normen te hanteren bij het kindgericht inrichten van publieke ruimte.(Van Gils, 2010).....	26
Tabel 6 Overzicht van de percentages waarmee de items worden genoemd als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk, voor het onderzoeksjaar HIG 2008-09 en gerangschikt naar hoogte van percentage	38
Tabel 7 Overzicht van de percentages waarmee de items worden genoemd als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk, voor het onderzoeksjaar HIG 2009-10 en gerangschikt naar hoogte van percentage	39
Tabel 8 Overzicht van de percentages waarmee de items worden genoemd als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk, voor het onderzoeksjaar HIG 2010-11 en gerangschikt naar hoogte van percentage	40
Tabel 9 Overzicht van de percentages waarmee de items worden genoemd als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk, voor het onderzoeksjaar HIG 2011-12 en gerangschikt naar hoogte van percentage	41
Tabel 10 Overzicht van de percentages waarmee de items worden genoemd als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk, voor het onderzoeksjaar HIG 2012-13 en gerangschikt naar hoogte van percentage	42
Tabel 11 Overzicht van de tevredenheidsscores per item en per woonwijk voor het onderzoeksjaar HIG 2008-09	43
Tabel 12 Overzicht van de tevredenheidsscores per item en per woonwijk voor het onderzoeksjaar HIG 2009-10	44
Tabel 13 Overzicht van de tevredenheidsscores per item en per woonwijk voor het onderzoeksjaar HIG 2010-11	45
Tabel 14 Overzicht van de tevredenheidsscores per item en per woonwijk voor het onderzoeksjaar HIG 2011-12	46
Tabel 15 Overzicht van de tevredenheidsscores per item en per woonwijk voor het onderzoeksjaar HIG 2012-13	47

7.4.2 Overzicht figuren

Figuur 1 Overzicht per onderzoeksjaar van de items die door ouders het meest worden genoemd als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk (meest genoemd van boven)	10
Figuur 2 Overzicht per onderzoeksjaar van de items die door ouders het minst worden genoemd als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk (minst genoemd van boven).....	11
Figuur 3 Overzicht per onderzoeksjaar van de items die door ouders meest in een top 3 worden genoemd als belangrijk voor de gezinsvriendelijkheid van een woonwijk (meest genoemd van boven)	12
Figuur 4 Randschikking per onderzoeksjaar van de items met hoogste evaluatiescores van tevredenheid (hoogste score eerst).....	18

Figuur 5 Randschikking per onderzoeksjaar van de items met laagste evaluatiescores van tevredenheid (laagste score eerst)	19
Figuur 6 Toelichting bij de vier velden van de spreidingsgrafiek naar belangrijk en tevredenheid	20
Figuur 7 Spreidingsgrafiek van de 38 items (HIG 2012-13) voorgesteld per thema en gerangschikt naar belangrijkheid en tevredenheid	21
Figuur 8 Dimensies van gezinsvriendelijk wonen	22
Figuur 9 Werkschema Gezinsvriendelijk wonen (Luyten D. , 2012)	22
Figuur 10 Actieradius van kinderen naargelang de leeftijd (Struyven, 2009)	24
Figuur 11 Actieradius van kinderen en schaalniveaus voor ruimtelijke planning(Vanderstede (red.) & Dekeyser, 2007, p. 49).	24
Figuur 10 Concept van gezinsvriendelijkheid gebruikt in het Rotterdams onderzoek 'Ouders aan het woord' en samengesteld uit 8 thema's en 32 items (Pool, 2006)	32
Figuur 11 Concept van gezinsvriendelijkheid gebruikt in HIG 2008-09 en samengesteld uit 8 thema's en 32 items	33
Figuur 12 Concept van gezinsvriendelijkheid gebruikt in HIG 2009-10 en samengesteld uit 8 thema's en 32 items	34
Figuur 13 Concept van gezinsvriendelijkheid gebruikt in HIG 2010-11 en samengesteld uit 8 thema's en 32 items	35
Figuur 14 Concept van gezinsvriendelijkheid gebruikt in HIG 2011-12 en samengesteld uit 8 thema's en 32 items	36
Figuur 15 Concept van gezinsvriendelijkheid gebruikt in HIG 2012-13 en samengesteld uit 4 thema's en 38 items	37